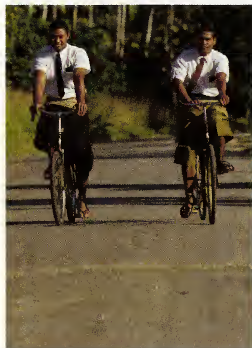
STJERNEN

140. ÅRGANG NUMMER 8 JESU KRISTI KIRKE AF SIDSTE DAGES HELLIGE AUGUST 1991

STJERNEN

AUGUST 1991

På forsiden
Disse missionærer på Tonga deltager i et værk, som begyndte på øerne for 100 år siden. For at fejre dette jubilæum beretter vi om nogle af de hellige fra Tonga og deres trosmæssige arv. Se side 36. Forsidefoto: William Floyd Holdman.

ARTIKLER

BUDSKAB FRA DET FØRSTE PRÆSIDENTSKAB
,,FORSTÆRK DINE STAVE'' PRÆSIDENT EZRA TAFT BENSON ... 2

,,JEG FANDT DET SANDE PRÆSTEDØMME'' ANN LAEMMLEN LEWIS ... 8

I DEN GAMLE BYDEL I JERUSALEM MARVIN K. GARDNER ... 17

HELLIGE FRA TONGA: EN ARV AF TRO ERIC B. SHUMWAY ... 36

ALDRIG FOR GAMMEL STEPHEN K. CHRISTIANSEN ... 46

ISÆR FOR UNGE

LIISAS VENNER RICHARD M. ROMNEY ... 12

FASTLÆG DIN KURS MED DEN ÆLDSTE RICHARD P. LINDSAY ... 18

BARE KLIP MIT HÅR!'' JERRY MCKEAN ... 32

FASTE PUNKTER

KOMMENTARER FRA LÆSERNE ... 1

SPØRGSMÅL OG SVAR
HENSIGTEN MED LIVET FOR EN ENLIG KVINDE
MARY ELLEN EDMUNDS ... 22

BESØGSLÆRERINDEBUDSKAB
KÆRLIGHED: USELVISK TJENESTE ... 25

HÅNDBOG FOR FAMILIER
AT LEVE MED STRESS OG MODLØSHED ... 26

BØRNESTJERNEN

HISTORIER FRA MORMONS BOG
ABINADI OG KONG NOA ... 2

BARE FOR SJOV
FLODER OG HOVEDSTÆDER JULIANA LEWIS
PUSLESPIL
FISKERE ROBERTA L. FAIRALL ... 7

FÆLLESTID
OPRIGTIG BØN LAUREL ROHLFING ... 8

EN JORDISK FAMILIE KIMBERLEY A. LITTLE ... 10

NYE VENNER
JOSHUA DENNIS: ET EKSEMPEL PÅ TRO
SHANNON W. OSTLER ... 14

KOMMENTARER FRA LÆSERNE

INSPIRERET

Liahona (spansk) er virkelig et inspireret blad. Jeg respekterer det som et betydningsfuldt blad, som bringer det sande evangeliums budskab ind i vort hjem. Talerne og artiklerne, som står i bladet, belærer om principper, der kan hjælpe os ikke blot i vor hverdag, men også i vor forberedelse på evighederne.

Tak fordi I sikrer, at *Liahona* måned efter måned kommer i vort hjem.

Carmen Maria Tolentinoi
Venezuela Caracas Mission

SÅ LYKKELIG

Da min datter forlod mig for at tjene som missionær i Idaho, følte jeg mig bedrøvet og alene. Jeg bad min himmelske Fader om trøst og fandt den hjælp og styrke, som jeg behøvede, ved at læse i *Liahona* (spansk). Nu har jeg dette dejlige blad med mig, uanset hvor jeg skal hen. Jeg er så lykkelig!

Edna Liquidano
La Ciénega Ward
Los Angeles, Californien

AT VÆRE VÆRDIG

I vores familie har vi fået et stærkt vidnesbyrd om evangeliet, og vi ved, at Mormons Bog er sand. Vi ønsker, at alle vore brødre og søstre i hele verden vil læse bogen med et fast forsæt, så de kan lære Kristi og den levende Guds sande evangelium at kende.

Jeg ved, at han elsker os, at det bedrøver ham, når vi afviger fra hans veje, og at han er villig til at give os endnu en chance, så vi fortsat kan udvikle os. Må vi være disse velsignelser værdige?

Juan Ignacio Pulido Escobar
Villahermosa México Stav
Reforma Chiapas, México

GODE ILLUSTRATIONER

Jeg er meget taknemmelig for, at jeg kan læse *Liahona* (spansk) hver måned på grund af det gode materiale, der står i den, som jeg kan bruge enten personligt, i familien eller i Kirken.

Jeg underviser i åndelig livsførelse i mit ward, og ofte bruger jeg eksempler, historier eller citater fra skriften, som står i bladet. Men jeg nyder især de smukke illustrationer – fotos og malerier – der er meget virkningsfulde og nyttige i undervisningen.

Derfor foreslår jeg, fordi jeg er sikker på, at mange andre også bruger dem på samme måde som jeg, at I i det årlige indeks medtager et ekstra emneopdelt indeks over illustrationer. Det ville være godt, hvis man medtog de store illustrationer, der fylder en hel side eller to. Jeg har mange gange tilbragt flere timer med at blade gennem årgangene en for en i et forsøg på at finde noget, som jeg vidste var et eller andet sted i dem. Et indeks ville løse problemet.

En stor og oprigtig tak til alle, der arbejder med bladet.

Celsa Sánchez de Riquelme
Godoy Cruz Central Ward
Mendoza, Argentina

Redaktionen: Tak for forslaget. Årets indeks var allerede færdigt, da dit brev kom. Men vi vil overveje dit forslag til de kommende år.

STJERNEN
August 1991 140. Årgang Nummer 8

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Helliges officielle tidsskrift.

Redaktionens adresse:
Translation Division
Hans Egedes Gade 2, 1.
DK-2200 København N
Telf. 31391366

Distribution:
Nordisk Distributions Center
Smedevangen 9
DK-3540 Lynge
Telf. 42187727

Kirkens internationale tidsskrift udgives månedligt på dansk, engelsk, finsk, fransk, hollandsk, italiensk, japansk, kinesisk, koreansk, norsk, portugisisk, samoansk, spansk, svensk, tongansk og tysk; hveranden måned på indonesisk, tahitisk og thailandsk; kvartalsvis på islandsk.

STJERNEN (ISBN 0900-2545) is published monthly by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. Second-class postage paid at Salt Lake City, Utah. Subscription price $10.00 a year. $1.00 per single copy. Thirty days notice required for change of address. When ordering a change, include address label from a recent issue; changes cannot be made unless both the old address and the new are included. Send USA and Canadian subscriptions and queries to Church Magazines, 50 East North Temple Street, Salt Lake City, Utah 84150, United States of America. Subscription information telephone number 801-240-2947.

POSTMASTER: Send address changes to STJERNEN at 50 East North Temple Street, Salt Lake City, Utah 84150, United States of America.

Abonnement:
12 numre DKK 90,– (inkl. moms og porto) Betaling over giro 3120988 til Nordisk Distributions Center, Smedevangen 9, DK-3540 Lynge.
USA og Canada: US$10.00 (Surface mail).

Udkommer 12 gange om året

Printed by Friedrichsdorf Printing Center, Germany

ISBN 0900-2545

PB MA 9108 DA

91988 110
Danish

„Forstærk dine stave"

Præsident Ezra Taft Benson

Begrebet *stav* er et symbolsk billede. Forestil jer et stort telt, som holdes oppe af mange reb, der er gjort fast til mange pæle drevet langt ned i jorden (i Es. 54:2 anvendes ordet „teltpæl", og det svarer til brugen af ordet *stav* i lignende skriftsteder i Lære & Pagter).

Profeterne sammenlignede Zion i de sidste dage med et stort telt, som dækkede hele jorden. Teltet blev holdt oppe af reb fastgjort til teltpæle. (Teltpælene kaldes billedligt for stave i Lære & Pagter). Stavene er selvfølgelig forskellige geografisk fastlagte organisationer, der er spredt over hele jorden. Israel indsamles for tiden til de forskellige stave i Zion.

For at indskærpe jer hensigten med stave vil jeg citere nogle enkelte skriftsteder:

„Og atter: Om forældre i Zion eller i nogle af dens organiserede stave har børn, og de ikke underviser dem i læren om omvendelse, tro på Kristus, den levende Guds Søn, og om dåb og håndspålæggelse, når de er otte år gamle, skal synden hvile på forældrenes hoved.

Thi dette skal være en lov for Zions indbyggere og *i alle dens organiserede stave*" (L&P 68:25-26; fremhævelse tilføjet).

Her ser vi en af de væsentligste hensigter med stave. De er organiseret for at hjælpe „forældre i Zion", der har børn, med at undervise dem i Jesu Kristi evangelium og for at forvalte frelsens ordinanser. Stave er dannet for at fuldkommengøre de hellige, og denne udvikling begynder i hjemmet med effektiv undervisning i evangeliet.

Først efter at en stav er organiseret, kan hele Kirkens program godkendes til medlemmernes gavn. Det vil sige præstedømmekvorummer for de unge mænd og voksne mænd samt Kirkens hjælpeorganisationer. Hjælpeorganisationerne er til for at hjælpe familier og enkeltpersoner med at opbygge og styrke deres vidnesbyrd om evangeliet og for at fremme åndelig udvikling under vores prøvestand på jorden.

En stavs rolle er at samle og fuldkommengøre sine medlemmer, være et eksempel på retskaffenhed, et forsvar mod ondskab og et tilflugssted mod kommende storme.

ILLUSTRERET AF SCOTT SNOW

I en anden åbenbaring har Herren udtalt: „Thi Zion skal tiltage i skønhed og hellighed, dets grænser skal udvides og dets stave befæstes. Ja, sandelig siger jeg jer, at Zion må stå op og iføre sig sine skønne klæder" (L&P 82:14).

Her fremsætter Herren endnu en herlig hensigt med stave: At være et smukt tegn, som verden kan se. Vendingen „iføre sig sine skønne klæder" henviser selvfølgelig til den indre hellighed, som hvert eneste medlem, der kalder sig en hellig, må opnå. Zion er „de rene af hjertet" (L&P 97:21).

Stave i Zion styrkes og Zions grænser udvides, når medlemmerne afspejler den hellige standard, som Herren forventer af sit udvalgte folk.

„Ifør dig din styrke, Zion" er et udtryk, profeterne altid har brugt. Af profeten Joseph Smith blev det udlagt således:

„(Det drejer sig om) dem, som Gud skulle kalde i de sidste dage, og som skulle sidde inde med præstedømmets magt til at bringe Zion frem igen og forløse Israel. *At iføre sig sin styrke er at iføre sig præstedømmets myndighed, hvortil Zion har ret ved afstamning*" (L&P 113:8; fremhævelse tilføjet).

Endnu en åbenbaring fra Herren forklarer hensigten med stave:

„Sandelig siger jeg til jer alle: Stå op og lad jeres lys skinne, så jeres lys må blive et banner for folkene,

og indsamlingen til Zion og dens stave må være til forsvar og som en flugt fra stormen og fra vreden, når den i fuldt mål skal udgydes over hele jorden" (L&P 115:5-6).

I denne åbenbaring er der en befaling om, at vi skal lade vores lys skinne, så det bliver et banner for nationerne. Et eksempel der kan anvendes som målestok for nøjagtighed og fuldkommenhed. De hellige skal være et eksempel på hellighed for verden! Det er Zions skønhed.

Herren åbenbarer derpå, at Zions stave skal være „til forsvar og som en flugt fra stormen og vreden, når den i fuldt mål skal udgydes over hele jorden." Stave er et forsvar for de hellige mod både synlige og usynlige fjender. Forsvaret består af vejledning gennem præstedømmets kanaler, som styrker vidnesbyrdet og fremmer solidariteten i familien og den personlige retskaffenhed.

I Herrens forord til sine åbenbaringer i Lære & Pagter advarer han: „At den dag snart kommer – selve timen er endnu ikke kommet, men er nær forhånden – da fred skal borttages fra jorden, og djævelen skal have magt over sit rige" (L&P 1:35).

Vi ser idag – godt 160 år efter denne åbenbaring blev modtaget – opfyldelsen af denne forudsigelse. Satan demonstrerer med utæmmet raseri sin magt over „sit rige" – jorden. Hans indflydelse har aldrig været så stor, og kun de, der har taget Helligånden som vejleder og fulgt rådene fra præstedømmts ledere, vil blive skånet for de ødelæggelser, der er forårsaget af Satans onde indflydelse.

Herren siger også i åbenbaringen, der er forordet til Lære & Pagter, at han „vil også have magt over sine hellige og regere midt iblandt dem" (L&P 1:36). Denne situation indtræffer, når Herren virker gennem sine salvede tjenere og præsiderende personer i stave og ward.

Profeten Nephi fra Mormons Bog forudså dagen, hvor de hellige ville være spredt i stave over hele verden. Han så den tid, da Herren ville udstrække sin beskyttelse over dem, når de blev generet af ødelæg-

Vi må være opmærksomme på muligheder for at fortælle andre om evangeliets budskab. Medlemsmissionering er nøglen til Kirkens fremtidige vækst.

gelsens storm, der truer deres eksistens. Nephi profeterede:

„Og det skete, at jeg, Nephi, så Guds Lams kraft komme ned over Lammets kirkes hellige og over Herrens pagts folk, som var spredt over den hele jord; og de blev udrustet med retfærdighed og med Guds kraft i stor herlighed" (1 Nephi 14:14).

Gennem åbenbaring ved vi, at der vil finde ulykker, katastrofer og forfølgelse sted i de sidste dage, men de hellige kan blive skånet gennem retfærdighed. Herrens løfte i Mormons Bog står fast: „Derfor vil han bevare de retfærdige ved sin magt" (1 Nephi 22:17).

HENSIGTER

Af åbenbaringerne kan vi se, at en stav har mindst fire formål:

1. Hver stav, som præsideres over af tre højpræster, hjulpet af tolv mænd, der kaldes et højråd, bliver en mini-kirke for de hellige i et bestemt geografisk område. Hensigten er at samle og fuldkommengøre medlemmerne, som bor inden for stavens grænser, ved at tilbyde dem Kirkens programmer og ordinanser samt undervisning i evangeliet.

2. Stavens medlemmer skal være eksempler, eller en målestok for retskaffenhed.

3. Stave skal være et forsvar. Det bliver de, når stavens medlemmer samles under deres lokale præstedømmeledere og indvier sig til at gøre deres pligt og overholde deres pagter. Pagterne bliver, hvis de overholdes, en beskyttelse mod vildfarelse, ondskab og katastrofer.

Vi bygger kun templer i stave. Templets velsignelser og ordinanser forbereder mennesket til ophøjelse. Det er selvfølgelig ikke muligt, at hver eneste stav har et tempel, men vi ser for tiden nogle usædvanlige – ja, mirakuløse – fremskridt med hensyn til opførelsen af templer i forskellige dele af verden. Et sådant program muliggør, at Kirkens medlemmer modtager Herrens fulde velsignelser.

4. Stave er tilflugtsteder fra den storm, der vil blive sendt ud over jorden.

MEDLEMMERNES ANSVAR

Med disse formål med stave i tankerne ønsker jeg at drøfte, hvilket ansvar de medlemmer har, der bor i stave. Lad mig sammenfatte:

1. Vi skal være Jesu Kristi evangeliums „lys" for andre. Frelseren befalede: „Hvad slags mænd burde I da være? Sandelig siger jeg jer: Som jeg er" (3 Nephi 27:27).

2. Vi må være opmærksomme på de muligheder der findes for at fortælle andre om evangeliets budskab. Medlemsmissionering er nøglen til Kirkens fremtidige vækst, og det er en af de herlige nøgler til vore medlemmers personlige udvikling.

3. Vi bør gøre alt hvad der står i vores magt for at forberede vore sønner og børnebørn på at tage på mission. Hver eneste dreng bør have en missionsopsparing.

4. Vore hjem bør være tilflugtssteder fulde af kærlighed og harmoni. Hver familie bør under faderens ledelse bede, studere evangeliet og holde familieaften.

5. Vi bør søge templets velsignelser og ordinanser. Det vil sige, at vi holder Herrens bud – ærlighed, retskaffenhed og personlig kyskhed – og opretholder

Hver stav, som præsideres over af tre højpræster, hjulpet af tolv mænd, der kaldes et højråd, bliver en minikirke for de hellige i et bestemt geografisk område.

Herrens præstedømmeledere. Det vil også sige, at brødrene er værdige til at blive ordineret til Det Melkisedekske Præstedømme.

6. Vi har en forpligtelse til at udføre tempelordinanser for vore afdøde slægtninge. Det kræver, at vi foretager den nødvendige slægtsforskning, for at deres navne kan sendes til templet. Vi kan ikke blive ophøjet uden for evigt at være kædet sammen med vore forfædre.

7. Vi bør som familier stræbe efter at være selvforsynende. Siden 1936 er Kirkens medlemmer blevet instrueret om at have et års forbrug af mad, tøj og om muligt brændsel. Det gør os i stand til at klare arbejdsløshed, manglende indkomst eller endda de katastrofer, som omtales i åbenbaringerne.

8. Præstedømmebærerene bør våge over kvorumsmedlemmerne og deres familier gennem organiseret hjemmelærerarbejde. Vi bør være interesseret i hvert eneste medlem af Kirken, som vi får tildelt, og som ikke fuldt ud deltager i Kirkens aktiviteter.

9. Vi bør deltage i Kirkens programmer og aktiviteter – holde sabbatten hellig, overvære møderne, modtage de kaldelser, vi tilbydes, og forstørre disse kaldelser. Tjen villigt; jeg lover jer, at I vil få stor glæde af det.

10. Hver eneste voksen bør betale en ærlig tiende og bidrage gavmildt til fasteofferet.

Jeg vidner for jer om, at dette er Herrens værk, det største værk i hele verden. Må Gud velsigne os, så vi kan være trofaste og tapre i vores vidnesbyrd om dette store værk.

Jeg vil slutte med en appel fra Moroni, den store profet i Mormons Bog:

„Tag dit højtidsskrud på, o Zions datter; forstærk dine stave og udvid dine grænser til evig tid, så at du ikke mere beskæmmes, men at den evige Faders pagter, som han har gjort med dig, o Israels hus, må blive opfyldt" (Moroni 10:31). ☐

Fra en tale af præsident Ezra Taft Benson til Kirkens stave.

FORSLAG TIL SAMTALEEMNER FOR HJEMMELÆRERE

1. Herren har oprettet stave med fire væsentlige formål:
   - At samle og fuldkommengøre de medlemmer, der bor i dem.
   - At være eksempler på retskaffenhed.
   - At være et forsvar for medlemmerne.
   - At være et tilflugtsted fra stormen, når den udsendes over jorden.
2. At være en stav pålægger medlemmerne væsentlige ansvar:
   - At være evangeliets „lys", at fortælle andre om evangeliet og forberede sønner og børnebørn på at blive missionærer.
   - At gøre vore hjem til tilflugtsteder, fulde af kærlighed og harmoni.
   - At søge templets velsignelser og ordinanser for os selv og vore afdøde slægtninge.
   - At være uafhængige.
   - At deltage i Kirkens programmer og aktiviteter.
   - At betale en ærlige tiende og bidrage gavmildt til fasteofferet.

„JEG FANDT DET SAN

Ann Laemmlen Lewis

Da Fan Hsieh læste om gengivelsen af præstedømmet, måtte han vide mere. „For første gang efter at jeg var blevet afløst fra præstedømmet i min egen kirke, tænkte jeg på, at jeg måske kunne bære præstedømmet igen," fortæller han.

Hsieh var holdt op efter 18 år som katolsk præst, fordi han følte „et åndeligt tomrum". Nu, hvor han studerede det gengivne evangelium, stod han for at opdage Guds sande præstedømme.

Fan Hsieh blev født den 23. august 1922 i Tayeh i Kina i et isoleret landbrugsområde. Han begyndte ikke på en direkte skolegang, før han var 10 år gammel. Efter fire år i en privatskole kom han på en katolsk skole og lærte om Jesus Kristus, hvorpå han blev døbt som katolik. „Jeg så mange gode katolske missionærers eksempel," beretter han, „og jeg tænkte, at Kina behøvede flere af dem til at undervise befolkningen om Jesus Kristus. Jeg besluttede at blive præst."

Hsieh måtte gå meget igennem, før han nåede dette mål. Han studerede på en katolsk præsteskole i Wuhan i fire år. Derpå studerede Hsieh på et katolsk universitet i hovedstaden Peking. Året efter overtog kommunisterne byen, og Hsieh undslap til Shanghai, hvor han studerede på Aurora Jesuit-universitetet. Da de kommunistiske styrker invaderede Shanghai, flyttede han til den katolske præsteskole i Hong Kong. På grund af den politiske situation blev præsteskolen flyttet til Macao. Hsieh blev ordineret til præst i den katolske kirke, mens han opholdt sig i Macao.

Efter sin ordination blev Hsieh overflyttet til Rom, hvor han studerede italiensk, latin og jura i fire år. Derefter flyttede han til Paris, hvor han studerede fransk, græsk, hebraisk, engelsk, spansk og tysk, således at han bedre kunne forstå Bibelens originale tekster og forskellige oversættelser. Hsieh ønskede at lære mest muligt om Frelseren.

Endelig i 1967 gik Hsiehs første ønske om at belære sit eget folk om Jesus Kristus i opfyldelse. Kardinal Yu Ping var rektor for det katolske Fu Jen universitet i Taipei, og han opfordrede Hsieh til at blive professor i filosofi og fransk. Hsieh begyndte i dette arbejde at bære sit voksende vidnesbyrd om Jesus Kristus.

„I 18 år underviste jeg og opfyldte mine ansvar som præst," siger Hsieh. „Jeg havde meget travlt, men jeg var ikke lykkelig. Jeg fik mulig hed for at studere i Europa. Jeg var lærer, elev, professor, præst, leder af en præsteskole – mit liv var farve rigt – men der var et åndeligt tomrum."

Og der var regler og skikke i den katolske kirke, som Hsieh følte sig utilpas ved, fx forbudet mod at læse visse bøger – og han ønskede at læse og studere så meget som muligt. Et andet problem, som plagede Hsieh som ordineret præst, var Herrens ord: „Det er ikke godt for mennesket at være ene" (1 Mos. 2:18).

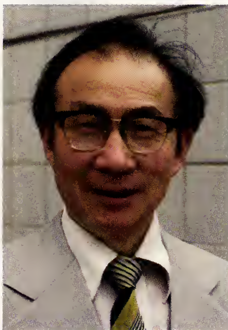
„Det bestemte skriftsted blev meget levende for mig, da jeg engang var alvorligt syg, og jeg ikke havde nogen til at tage sig af mig. Jeg følte mig meget alene. Jeg forstod, behovet for en ledsager, jeg kunne dele mit liv med. Jeg besluttede da, at det ikke var rigtigt altid at være alene."

Sådanne følelser tog til med tiden, og Hsieh bad endelig i 1973 om at blive løst fra sine præsteløfter. Han tog sin afsked fra Fu Jen universitetet og blev straks

DE PRÆSTEDØMME"

ansat af det statslige Cheng Chi universitet i Taipei. Et år efter mødte Hsieh en af sine undervisningsassistenter, bejlede til hende og blev gift med hende. Han var da omkring 50 år gammel.

„Det var vanskeligt for mig at forlade præstedømmet," fortæller han. „Jeg havde været præst så længe. Nu havde jeg opgivet alt, hvad jeg tidligere havde levet for. Jeg savnede det at kunne fortælle om min viden og forståelse af evangeliet, noget jeg kunne gøre som præst. Jeg tænkte på at blive præst i en anden kirke, som tillod, at præster var gift. Men på grund af min tro på den katolske kirke, kunne jeg ikke foretage dette skift."

Tre år efter Hsieh var blevet gift, var han alene hjemme, da to unge mænd bankede på døren. „De ønskede at tale med mig, og jeg svarede, at jeg ikke havde tid og ikke var interesseret, uanset hvad de ønskede at tale om."

„Men da jeg tænkte på dem, blev jeg mere nysgerrig. Jeg ville vide, hvem de var, og hvad de lavede i Taiwan, så jeg gik ud på min altan og så dem gå fra dør til dør. Jeg ventede længe på, at de skulle komme ud fra en lejlighed, og så kaldte jeg på dem og bad dem komme tilbage."

„Det første jeg spurgte om var: ‚Er I missionærer?' Da de svarede ja, udspurgte jeg dem om deres religion. Mange af mine spørgsmål forblev ubesvarede, og jeg følte mig ikke tilfreds med vores første samtale."

„Den aften talte jeg med min kone om deres besøg, og hun mindede mig om Herrens formaning om at, vogte sig for falske profeter'" (se Matt. 7:15).

Da missionærerne vendte tilbage, ville Hsieh ikke lade dem komme indenfor, men han ønskede heller ikke at være uhøflig. Hele aftenen forklarede Hsieh missionærerne, hvordan den sande religion skulle være. Han fortalte dem ikke, at han havde været katolsk præst, men de følte sig opmuntret af hans kendskab til kristendommen.

En af missionærerne, Donald B. Cenatiempo, skrev om oplevelsen: „Jeg følte, at vi var eleverne, og han var læreren. Vi kunne se, at han var en meget intelligent og meget religiøs mand." Missionærerne spurgte, om de måtte komme igen, og Hsieh sagde ja. Besøgene blev en ugentlig begivenhed.

„Jeg ønskede ikke at sende dem bort," husker Hsieh. „Jeg tænkte, at hvis deres kirke var sand, ville den have en profet og fortsat åbenbaring. Jeg spurgte dem, hvorfor deres kirke ikke brugte kors eller krucifikser, og de sagde: ‚Fordi Kristus er opstanden; Kristus lever. Hvis en af dine venner eller forældre dør, ville du så tage et billede, hvor de er døde, og vise det til alle og enhver?' Visdommen i deres svar rørte mig åndeligt."

Hsieh begyndte at læse Mormons Bog og Lære & Pagter, som han især syntes om, fordi det er en optegnelse om, at Herren taler til menneskene i disse sidste dage. Hsieh bad om andre bøger, han kunne læse, og missionærerne gav ham et eksemplar af *Et stort og forunderligt værk* af ældste LeGrand Richards.

„Vi fortalte bror Hsieh, at han kunne modtage præstedømmet og virke i præstedømmet," skrev ældste Cenatiempo. „Bror Hsieh forstod som enhver anden på hans åndelige niveau, hvad det betød at bære præstedømmet – Guds sande præstedømme."

Hsieh forklarede sin kone, hvad han havde læst, og

Fan Hsieh, hans kone, Shou-yi Lou, og deres 16-årige søn, Ya-way. Bror Hsieh er tidligere katolsk præst og har virket i tempelpræsidentskabet i templet i Taipei (Taiwan) fra 1986 til 1990. Søster Hsieh har virket i wardets hjælpeorganisationer, været tempeltjener og institutlærer. Ya-way udførte mere end 2000 dåb for de døde, da han var diakon.

hun fandt det meget interessant. Sammen begyndte de at studere og bede om en forståelse. Efter en tid sagde Hsiehs kone til missionærerne: „Vi har bedt, og vi føler, at det er bedst, at vi bliver døbt sammen." De blev døbt i december 1977.

I årene efter denne særlige begivenhed har de udviklet et stærkt vidnesbyrd, som de holder af at bære for andre.

„Vi har altid sagt, at vi er villige til at gøre alt, hvad Herren ønsker af os," siger bror Hsieh. „Og vi har altid forsøgt at bruge enhver lejlighed og ethvert talent, som han har givet os, til at bidrage til opbygningen af Guds rige på jorden og til at fortælle om evangeliets budskab.

Bror Hsieh har haft nogle enestående muligheder til at gøre dette. Han har syv gange forelæst ved International Conference for Christian Professors. De er interesseret i Kirken, fordi den er ret ny og enestående i moderne kristendom," siger bror Hsieh. „Herren har givet mig mange muligheder for at bære mit vidnesbyrd over for disse videnskabsmænd."

Bror Hsieh bor i Mu Cha ward og er for tiden højrådsmedlem i staven i det vestlige Taipei. Han har bidraget til den anden oversættelse af Mormons Bog til kinesisk.

„Evangeliet er Guds kærlighed," siger han. „Det er vigtigt, at alle mænd og kvinder hører dette budskab. Det vi gør, gør vi til Guds ære og for at frelse sjæle. Venskab er måden, hvorpå vi deler evangeliet. Det endelige mål for alle er frelse og ophøjelse." ☐

FOTO: M. M. KAWASAKI

LIISAS VENNER

Richard M. Romney

Delfinerne har lært Liisa Roto, at med dyr som med mennesker må kærlighed udvikles fra tillid.

Liisa Roto fra Tampere i Finland har nogle venner, som hun gerne vil have, I møder. Men for at besøge dem, må man træffe en aftale. Man skal have papirsko på, så man ikke slæber bakterier ind til dem. Og Liisa må tale til dem, berolige dem og overbevise dem om, at de kan stole på jer.

Liisa vil så stille sig ved siden af bassinet, løfte begge hænder over hovedet og blæse i en fløjte. Hendes venner kommer farende mod jer gennem vandet som glatte, grå torpedoer. Med et farer de opad som missiler og flyver op i luften, mens de samtidig sprøjter på jer.

Forstår I, Liisas venner er delfiner.

„De er nogle fantastiske skabninger," siger Liisa. „Når man er sammen med dem hver dag, arbejder med dem, træner dem, så kommer man til at kende hver enkelt som en personlighed." Liisa kalder hver delfin ved navn, og de reagerer hver især på deres navne.

„Det her," siger hun, „er *Nasi*. Hun elsker at blive fotograferet." Og delfinen poserer meget imødekommende.

Da Liisa på 20 år først hørte om jobbet på *Delfinaario*, blev hun begejstret. Hun havde gode kvalifikationer. I gymnasiet havde Liisa studeret biologi, men også matematik, fysik og kemi.

„Det er alt sammen en del af jobbet," forklarer hun. „Og jeg har altid været interesseret i dyr." Jobbet kunne hjælpe hende med at tjene penge til universitetsstudier i Sverige. Hendes entusiasme og baggrund kunne betale sig. Hun fik jobbet.

Liisa har lært, at venskab med disse havpattedyr kræver en stor indsats. Hver dag forbereder hun deres mad, giver dem vitaminer, leger med dem og indsamler prøver fra deres vandtanke for at spore eventuelle bakterier. Når hun ikke direkte er hos delfinerne, finder man hende i færd med at taste oplysninger om hvert dyrs daglige tilværelse ind på en computer, drøfte laboratorieresultater af vandprøverne eller studere faglitteratur.

Liisa er også sammen med de andre trænere og forskere, og hun leder delfinshowet for turister og besøgende, der stimler sammen i arenaen i *Delfinaario*.

FOTO: RICHARD M. ROMNEY

Hver dag er fuld af arbejde, men at arbejde sammen opbygger en følelse af kammeratskab. Tilskuerne kommenterer ofte, hvor godt delfinerne og trænerne synes at kende hinanden.

Nogle gange møder hun også sin far Pekka Roto, der er stavspræsident i Tampere. Sammen kører de ind til Tampere for at slentre gennem byens kendte indendørs marked, hvor hylde efter hylde er fyldt med varer fra hele verden.

„Jeg spiser stadig fisk," fortæller Liisa og bemærker, at delfiner ikke er fisk, men pattedyr. „Men jeg er ikke mere så glad for sild. Det er sild, vi fodrer delfinerne med."

Liisas yndlingsret? „Svampe."

Hendes kærlighed til dyr kommer helt naturligt. Som barn boede hun på en gård og havde en hest. „Jeg husker, at da jeg var lille, tænkte jeg over, om Herren kunne elske min hest lige så meget, som jeg gjorde. Jeg afgjorde, at det måtte han gøre, og at jeg også måtte elske alle hans skabninger. Der er trods alt en del af den verden, som han skabte for dig og mig."

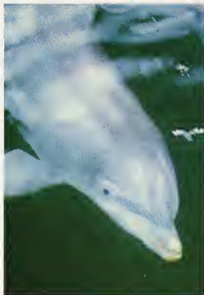
Få en snak med Liisa om delfiner, og man finder ud af, at hun ved en masse om dem. Delfinerne transporteres til Finland fra Florida i USA og fra Den Mexikanske Golf. Under transporten til deres nye hjem er de smurt ind i en emulsion for at forhindre, at de tørrer ud. I naturen vil delfiner ikke spise døde fisk – det er noget, de skal lære – men babydelfiner kan mades ved at få sprøjtet mælk ind i munden. Når et af dyrene er sygt, bliver de andre kede af det og passer på det. Og delfiner er et af de mest intelligente dyr der findes. De taler sammen ved hjælp af en række fløjt og høje klikkelyde og lyder næsten som fugle. Delfiner navigerer gennem vandet ved at bruge en indbygget sonar.

Liisa ved, at delfiner fra naturen springer meget, og at man kan forstærke denne egenskab ved at lære dem nye numre som at „gå" baglæns på deres haler. Delfiner leger for at underholde sig selv, og derfor kan trænerne lære dem at bruge bolde, tøndebånd og kurve.

Man kan se, at Liisa holder meget af delfinerne. Hun hælder vand i tanken og viser, hvordan delfinerne samles for at mærke boblerne i deres hovede. Liisa vil få delfinerne til at slå i vandet med deres finner eller glide op af bassinnet, så I kan klappe dem. Men hele tiden behandler hun dyrene med den største respekt.

„De er mine venner," siger hun. „Jeg ved, at min

Hver dag skriver Liisa en beretning om hver delfin. „Jeg holder kun styr på mine venner," siger hun.

himmelske Fader ønsker, at vi er venlige mod dem." Liisa har læst i Den Kostelige Perle, at Herren skabte havets væsener. „Og jeg, Gud, sagde: Lad vandet frembringe en mangfoldighed af vrimlende, levende væsener" (Moses 2:20). Hun ved, at Herren „skabte alle ting . . . åndeligt, førend de var i deres naturlige tilstand på jorden" (Moses 3:5). Og hun husker et skriftsted i Lære & Pagter: „Thi det er nødvendigt, at jeg, Herren, gør enhver ansvarlig, som er forvalter over de jordiske goder, jeg har skabt og beredt for mine skabninger" (L&P 104:13).

„Jeg kan ikke arbejde med delfiner og samtidig mene, at de var skabt ved en tilfældighed," fortæller Liisa. „Jeg kan ikke læse i skrifterne uden at føle, at Herren ønsker, at vi deler verden med dens andre beboere, så vi alle kan leve og udvikle os sammen."

Det er sådanne meninger, der har fået Liisas kolleger til at respektere hende, for de elsker også dyrene.

Naturligvis drejer hele Liisas liv sig ikke om delfiner. På universitetet vil hun studere økonomi og håber, at hun en dag kan arbejde inden for dette felt. Hun har en familie, som elsker og beundrer hende, og hun har en kirkekaldelse at passe. Liisa taler om måske at tage på mission, om en dag at blive gift i templet og selv få sin egen familie. Og hun besøger stadig familiens gård i Tamperes udkant, for hun er også venner med dyrene der.

Liisa ser sin ansættelse på *Delfinaario* som en midlertidig situation. „Det er et arbejde, som jeg elsker," siger hun, „men det er ikke det, jeg planlægger at gøre resten af livet." I mellemtiden lærer jeg en masse om forskning og om at træne med kærlighed, fortæller hun – „delfinerne ved virkelig, hvad man føler for dem," siger hun – og om venskab, den form for venskab, som vor himmelske Fader ønsker, der eksisterer mellem dyr og mennesker. □

Redaktionens bemærkning: Siden denne historie blev skrevet, er Liisa blevet kaldet til en fuldtidsmission i USA, og hun tjener nu i Utah Ogden Mission.

Marvin K. Gardner

FOTO: TIMOTHY TAGGART

I DEN GAMLE BYDEL I JERUSALEM

Den gamle bydel i Jerusalem. Snævre gader – knap bredere end en gyde – mennesker fra hele verden i trængslen: Turister med solbriller i shorts, præster i forskellige religiøse ordensdragter, unge soldater med maskinpistoler, jødiske mænd og drenge med kalot på hovedet og arabere i kapper og hovedklædning. Nogle kvinder bærer sjal og slør; andre går i kontortøj. Små børn farer rundt i mængden.

Da vi gik gennem markedspladsen (*souk*), hørtes lyden af handel og prutten med priser overalt. Og udvalget er overvældende. Butiksejerne reklamerer for deres varer ved at placere dem ude på gaden foran deres butik. Stråkurve er fyldt med nødder, frugt og grøntsager. Lange broderede kjoler er hængt op. Hylder er fyldt med religiøse statuer udskåret af oliventræ. Der er række på række af messingvarer, kobber- og sølvbakker, armensk keramik med glasur og persiske kander. Og der er endeløse arrangementer af guld- og sølvsmykker, fåreskind og læderjakker samt eksotiske orientalske tæpper.

Nogen laver *falafel* (en stegt og krydret grøntsagsblanding); andre steger *shish kebab*; lugten af nybagt brød blander sig med duften af eksotiske krydderier. Købmænd står i døren og byder os indenfor. Musik fra forskellige kulturer brøler fra radioerne.

Min hustru, Mary, og jeg standser op ved en lille butik, der sælger genstande af religiøs betydning for kristne, jøder og muslimer. Mens vi kigger os omkring, forklarer ejeren – en lille, tynd araber – os betydningen og anvendelsen af flere genstande. Og han fortæller os om koranen.

Vi bestemmer os for, hvad vi skal købe, og begynder det forventede ritual med at prutte om prisen. I håbet om at blive enige om et rimeligt beløb giver vi manden nogle knitrende nye pengesedler.

Han tæller dem og overrasker os ved at give os en tilbage.

„I gav mig for meget," forklarer han. De nye sedler hang sammen. Vi havde betalt ham for meget.

„Mange tak," sagde Mary. „Vi sætter pris på din ærlighed."

„Nåh, jeg er ikke ærlig for *jeres skyld*," svarede manden. „Jeg er ærlig af hensyn til mig selv og min familie. Jeg vil ikke købe mad til min familie med uærlige penge!"

Da vi vendte tilbage til den larmende, overfyldte gade, forstod vi, at vi havde fået mere, end vi handlede om – mindet om en arabisk ven, som ikke ville sælge sig selv for en knitrende ny pengeseddel. □

FASTLÆG DIN KURS MED DEN

Ældste Richard P. Lindsay
De Halvfjerds

Din patriarkalske velsignelse kan vejlede dig hele livet.

Jeg var kun et barn, da min far døde af lungebetændelse. Få dage efter døde min 14-årige bror af en anden sygdom. Det var i trediverne, midt under den store depression i USA. Beskæftigelse var der kun lidt af, og det samme gjaldt penge. Min mor var sygeplejerske og kæmpede for at sørge for de resterende fem børn. Det var ikke let for nogen af os, og jeg tænkte tit over, hvordan det ville gå.

Men der er en ting, der skete i de vanskelige tider, som jeg husker, som var det sket i går – noget, der fik mig til at se fremad med mod og håb.

Godt et år efter min fars død kom hans fætter på besøg hos os. Israel Bennion kom ikke blot for at aflægge os et besøg, men som stavspatriark. Alle vi børn var skrubbet rene og klædt på som til kirke. Vi ventede, til det blev vores tur til, at denne værdige mand lagde sine hænder på vores hoved og gav os vores patriarkalske velsignelse. Jeg var kun syv år, ikke gammel nok til at forstå betydningen af alt det, der skete. (I dag tilråder Kirken, at man venter, til man er ældre, før man får sin patriarkalske velsignelse). Men jeg kunne mærke en stor ærbødighed, en følelse som den, jeg kendte fra faste- og vidnesbyrdsmøderne. Jeg huskede hans instruktioner, selv om de var korte, om at min velsignelse ville være en vejledning for mig – noget, jeg kunne bruge til at fastlægge min kurs gennem livet med.

FOTO: PHILIP S. SHURTLEFF

☐ Hvordan får du en patriarkalsk velsignelse? Indled den formelle procedure ved at tale med din biskop. Han kan besvare dine spørgsmål og hjælpe dig i din forberedelse. Når du er parat, vil han give dig en anbefaling.

☐ Biskopper er instrueret om kun at udstede anbefalinger til dem, som er gamle nok og har været i Kirken længe nok til at påskønne velsignelsens hellighed.

☐ Velsignelsen gives i enrum, selv om nogle enkelte familiemedlemmer kan være til stede. Kom til din aftale med en ydmyg og bønsom indstilling. Du kan eventuelt også faste.

☐ Sammenlign ikke velsignelser og fortæl ikke om dem, undtagen til nære familiemedlemmer. Velsignelserne bør ikke læses op ved kirkemøder eller ved offentlige møder.

☐ En patriarkalsk velsignelse er ikke en spådom om fremtiden. Det er en kilde til vejledning, når du vokser i modenhed og åndelighed. Opfyldelsen af din patriarkalske velsignelse afhænger ligesom alle velsignelser af personlig værdighed og af at holde sig nær til Ånden.

Selv om jeg var lille, så gjorde bror Bennions ord indtryk på mig, mens han gav mig min velsignelse. Han fortalte mig, at Herrens Ånd ville være med mig, mens jeg voksede op, at evangeliet ville være i mit hjerte, at jeg ville elske Herrens værk, og at Herren ville velsigne mig.

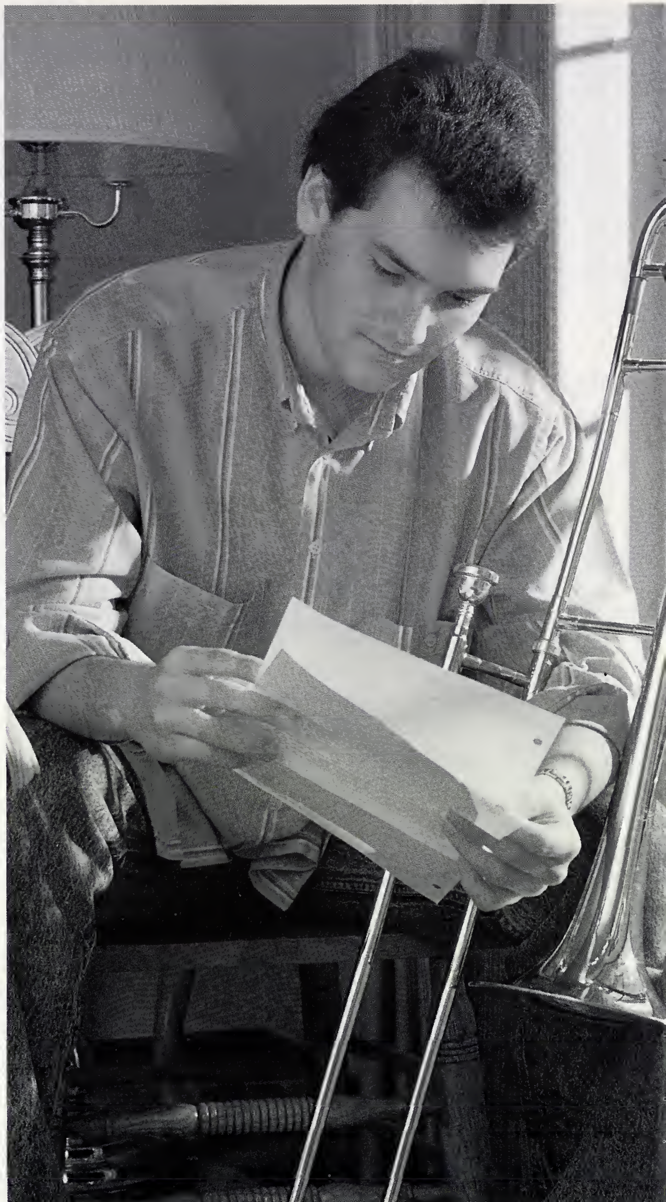
Han talte om fremtiden. At jeg en dag ville være dommer i Israel, at jeg ville få børn, og at jeg ville have et stærkt legeme og en god forstand.

Men først og fremmest, så rørte han ved noget i mig. Han fik mig til at begynde at erkende, hvor bogstaveligt jeg var en Guds søn. Herren vidste, hvem jeg var, og hvad jeg gjorde. Hvis jeg levede korrekt, ville Herren hjælpe mig.

Min patriarkalske velsignelse består kun af 263 ord. Men den har altid gjort et dybt indtryk på mig. Når jeg har læst og overvejet den i årenes løb, er den fornemmelse aldrig blevet svagere.

For et barn på syv år lød vendingen „dommer i Israel" alt for dybsindig til at forstå. Som teenager fandt jeg ud af, at det var en vending, man brugte til at beskrive en biskop med. Jeg kunne ikke forestille mig, at jeg skulle blive biskop, men jeg vidste, at hvis jeg skulle være biskop, måtte jeg hellere leve værdigt. Jeg fastlagde en kurs, som indebar ærlighed, høje standarder samt at være moralsk ren. (Og med tiden *blev* jeg kaldet til at være biskop for mænd, som ikke kendte til mit patriarkalske løfte).

Jeg medbragte min patriarkalske velsignelse i USA's flåde under 2. verdenskrig. Jeg var vokset op i

Taylorsville i Utah, beskyttet og genert, resultatet af et stille pionersamfund. Nu begyndte jeg et barskere liv, hvor eder og forbandelser var almindeligt, hvor nogle mænd pralede af deres seksuelle bedrifter som en del af deres hverdag. Men igen virkede min patriarkalske velsignelse som et fyrtårn. Dens løfter gav mig håb om, at jeg kunne forblive ren, at jeg kunne overleve krigen og leve for at tjene i vor himmelske Faders rige.

Under hele min mission i Europa mindede en vending i min patriarkalske velsignelse om at forkynde evangeliet med kraft mig om, at jeg var i Herrens ærinde, og derfor burde jeg tale med myndighed. Da jeg kom hjem og begyndte at lede efter en kone, vidste jeg, at jeg måtte finde en, som ville hjælpe mig med at være værdig. Trods alt talte min patriarkalske velsignelse om glæden ved retfærdige efterkommere. I dag fryder jeg mig ved at tage til templet med mine seks børn og deres ægtefæller, og jeg finder glæde ved mine efterkommere.

Der er en sætning i min patriarkalske velsignelse, som altid har fængslet mig. Den lyder: „Du skal se stor fremgang i Herrens værk; for Zion skal være forrest og ikke sidst." Den vending er flere gange kommet til mig i den seneste tid, hvor vi alle har set Herrens kirke udvikle sig og gå fremad over hele verden.

Jeg kan virkelig sige, at min patriarkalske velsignelse, skønt kort, har været en vejledning for mig hele mit liv. Din patriarkalske velsignelse kan være det samme for dig, hvis du læser den ofte og fastlægger din kurs efter den. I disse vanskelige tider, hvor du møder fristelser og føler dig presset til at gå på kompromis med din tro, kan en patriarkalsk velsignelse være kilden til stor styrke, som vil give dig tro på en kærlig og personlig Fader i Himlen. □

FOTO: CRAIG DIMOND

Velsignelser i velsignelser

Patriarkalske velsignelser gælder ikke kun fremtiden. Selve oplevelsen ved at modtage en patriarkalsk velsignelse er en velsignelse i sig selv. En oplevelse, hvor du på første hånd lærer, hvor vigtig og vidunderlig du er i Herrens øjne. Alligevel har du måske nogle indvendinger.

1. *Jeg er ikke sikker på, at jeg er tilstrækkelig gammel eller parat til at modtage en patriarkalsk velsignelse.*

Hvorfor ikke få en snak med dine forældre eller din biskop? Spørg dem, om de mener, om du er gammel nok, eller om du er parat.

2. *Kan mine forældre fortælle mig om deres egen patriarkalske velsignelse?*

Hvis dine forældre har modtaget deres velsignelse, så spørg dem, om der er dele af deres velsignelse, de gerne vil fortælle dig om. Du vil sikkert opdage, at *du* er en af velsignelserne, som *de* blev lovet. Hvis de fx er blevet lovet retfærdige efterkommere, så er *du* et vigtigt led i den kæde.

3. *Hvad nu, hvis mine forældre ikke er medlemmer af Kirken eller ikke støtter min deltagelse i Kirkens aktiviteter?*

Tal med din biskop eller patriark – de har måske nogle forslag til, hvordan du passende kan involvere dine forældre.

4. *Jeg føler mig ikke værdig til at modtage en patriarkalsk velsignelse.*

Hvis du føler dig uværdig, så bliv værdig. Sæt dit liv i orden. Tal med dine forældre og med din biskop om nødvendigt. Men husk også, at vi alle lærer og udvikler os. En af de afgørende grunde til at få din patriarkalske velsignelse at at modtage vejledning og styrke.

5. *Jeg er bange for, at Herren vil åbenbare, hvad han forventer af mig, og så er jeg nødt til at gøre det.*

Herren har faktisk allerede åbenbaret meget, som han forventer af dig: Retskaffenhed, lydighed, barmhjertighed og ærlighed. Du er hele dit liv blevet undervist i sådanne ting. Og du har allerede indgået forpligtelser – ved dåben, hver gang du deltager i nadveren, da du modtog præstedømmet. Husk, at en patriarkalsk velsignelse er et udtryk for Herrens kærlighed til dig alene. Mere end noget andet vil den gennem Ånden hjælpe dig til at forstå omfanget af dine storslåede muligheder og nogle af de store velsignelser, som Herren har reserveret til dig, når du holder hans befalinger. □

HENSIGTEN MED LIVET FOR EN ENLIG KVINDE

Jeg er blevet belært om, at det højeste mål i en kvindes liv er at være hustru og mor. Hvis det er sandt, hvilken hensigt eller værdi har mit liv så som en enlig kvinde?

Spørgsmål af almindelig interesse besvaret som vejledning, ikke som officiel tilkendegivelse af Kirkens politik.

Mary Ellen Edmunds, souchef for uddannelse ved Missionary Training Center i Provo i Utah og medlem af Hjælpeforeningens hovedbestyrelse

Der er mange ugifte sidste dages hellige, som deler denne bekymring. Men det rette perspektiv kan medføre en væsentlig forskel i vores syn på vores værdi som kvinder og på vore muligheder for at opnå udvikling og yde bidrag.

I Moses 1:39 fortæller Herren os, at det er hans gerning og herlighed „at tilvejebringe udødelighed og evigt liv for mennesket". Vi er hans åndelige børn. Vores værdi er ikke afhængig af de omstændigheder vi lever under og heller ikke af den grad af lydighed eller retfærdighed vi besidder. Den er en del af vores arv som Guds børn. Ingen betingelse, ingen handling, ingen indstilling eller tanke kan ændre eller mindske Guds kærlighed til os eller mindske vore sjæles værdi i hans øjne eller i hans plan. Vores *værdighed* kan ændre sig på grund af vore valg, men vores *værdi* er evig i vor alvidende himmelske Faders øjne, han, som elsker alle.

Som enlig kvinde ville jeg begå en alvorlig fejl, hvis jeg bedømte min himmelske Faders kærlighed til mig og hans tanker om min værdi på basis af, at jeg lige nu ikke er gift eller har børn. Desuden er det ikke sandt, at ægteskab og børn automatisk bringer lykke, ligeså lidt som det er sandt, at de, der ikke er gift eller har børn, er uden værdi eller intet formål har. Der er mange kvinder med børn, som føler sig overvældet af livet og kun har lidt selvagtelse, som føler sig alene, trætte og frustrerede.

Det er uheldigt, at nogle enlige sidste dages hellige mister modet og trækker sig tilbage fra livet, dropper deres selvagtelse og forestilling om sig selv, føler sig snydt og uønsket og tænker på sig selv hele tiden. Det fører normalt til en høj grad af selvmedlidenhed.

Det kan kræve en indsats af en enlig kvinde at undgå at opbygge mure, som afskærer hende fra andre mennesker. Hvis vi lytter til Satan, er det let at føle sig krænket, fordi andre synes at have mere lykke og flere muligheder, end vi har.

Det er bedre at yde sit bedste, arbejde og tjene uselvisk, og få nytte og glæde ud af hver eneste oplevelse, hver dag. Det er en ubestridelig kendsgerning, at alle andre mennesker i denne verden har noget, som vi ikke har – og vi har noget, som de ikke har. At dele med andre kan i høj grad bidrage til at overvinde selvoptagethed, knurren og åndelig smerte.

FOTO: STEVE BUNDERSON

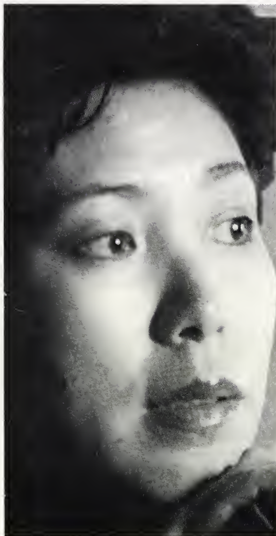
Desuden er der noget, som vi ikke kan lære, hvis vi hele tiden er alene. Vi kan blive for mageligt anlagte. Vi tænker kun på os selv og prioriterer vore ønsker og behov først. I stedet kan det være væsentligt for os, at vi gør en indsats for at være sammen med andre, at lære sammen *med* dem og *af* dem. Et af vore største mål i dette liv er at vi skal lære at leve sammen med andre mennesker i et samfund knyttet sammen af kærlighed og respekt.

En del af vores hensigt i livet er faktisk at lære, hvordan vi behandler andre, som vor Fader ville gøre det – at agte andre som os selv (se L&P 38:24-27). Vi er lige så ansvarlige for de måder, hvorpå vi opløfter og velsigner andre, som de måder, hvorpå vi skader eller fornærmer. I denne sammenhæng er det vigtigt, at vi alle erkender, at vi kan gøre meget for at hjælpe enlige – især kvinder – til at føle sig værdifulde, indgyde dem en følelse af samhørighed, at de kan yde deres bidrag. Lad os være venlige og nænsomme, når vi fremsætter generelle udtalelser baseret på vores opfattelse af, hvad der er vigtigst i livet.

Og hvad er mest betydningsfuldt? At vi elsker Gud og vore medmennesker og med dem deler de gaver, som vor Fader har givet os. Det er det, der behager Gud mest. Det er til enhver tid vigtigt at vide, at vi gør det, som behager vor himmelske Fader, at vi er involveret i aktiviteter, som hjælper ham med at udføre sit værk, og at vi bidrager til at berede verden til Frelserens komme. Intet kan give os større glæde.

Det er en afslørende og helliggørende oplevelse at tælle vore mange velsignelser og nævne dem hver især. Hvor vi dog burde takke og prise og stole på og tjene vor himmelske konge, som har gjort det muligt for os at modtage velsignelser!

Livet er meget mere tilfredsstillende, når vi fokuserer på alt det, vi har, i stedet for på alt det, vi endnu ikke har. Vi har tro, vi har håb, vi har kærlighed. Vi har et legeme. Vi har mulighed for at omvende os og forandre os og en mulighed for at blive, som Gud er. Vi har tid og frihed og evnen til at læse, tænke og bede. Det er alle velsignelser, som fortæller os, at „Gud elsker dig. Din sjæl er af stor værdi i din himmelske Faders øjne."

Det er bedre at yde sit bedste, arbejde og tjene uselvisk, og få nytte og glæde ud af hver eneste oplevelse, hver dag.

Vi har fået løfte om, at Gud har velsignelser til os, der overgår vores fatteevne. Præsident Ezra Taft Benson har sagt, at „ikke alle Kirkens kvinder får mulighed for at blive gift og få børn her på jorden. Men hvis de af jer, der befinder jer i denne situation, er værdige og holder trofast ud, så kan I være sikre på, at I alle vil få en god og kærlig himmelsk Faders velsignelser – og jeg understreger *alle hans velsignelser*.

Jeg kan forsikre jer, at dersom I skal vente indtil det næste liv, før I bliver velsignet med en udvalgt ægtefælle, så vil Gud selvfølgelig godtgøre alt for jer. Det er kun mennesket, der regner i tid. Gud ser jer i et evigt perspektiv" („Stjernen", januar 1989, s. 85).

Vi må være forsigtige med ikke at lade bestemte omstændigheder afgøre vores lykke eller følelse af værdi. Vi må først søge troen, taknemmeligheden og perspektivet for at klare os godt under alle forhold, hvor vi kan havne. Dernæst vil vi komme til et punkt, hvor vi stoler fuldstændigt på vor himmelske Fader og er inderligt opmærksomme på hans kærlighed til os og på vores værdi og formål i hans øjne. □

BØRNESTJERNEN

140. ÅRGANG JESU KRISTI KIRKE AF SIDSTE DAGES HELLIGE AUGUST 1991

ISBN 0107-2145

ABINADI OG KONG NOA

ILLUSTRERET AF JERRY THOMPSON OG GARY KAPP

Zeniff var konge over en gruppe nephiter. Da han blev gammel, blev hans søn, Noa, konge. (Mosiah 11:1)

Noa var ikke en god konge ligesom sin far. Han var ond og ville ikke adlyde Guds befalinger. (Mosiah 11:2)

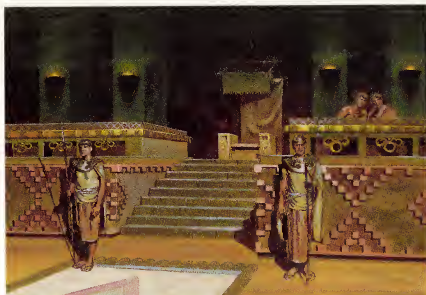
Han fik nephiterne til at give ham en del af deres guld og sølv. De skulle også give ham en del af deres afgrøde og nogle af deres dyr. (Mosiah 11:3)

Kong Noa var doven. Han ville have, at nephiterne skulle give ham det, han havde brug for for at leve. (Mosiah 11:4)

Kong Noa udskiftede de gode præster, der var blevet indsat af hans far, Zeniff. Han valgte onde præster, der lærte folket at synde. (Mosiah 11:5-7)

Kong Noa opførte mange smukke bygninger, deriblandt et stort palads med en trone. Bygningerne var dekoreret med fint træ og guld, sølv og andre metaller. (Mosiah 11:8–11)

Kong Noa elskede de rigdomme, han tog fra folket. Han og hans præster brugte deres tid på at drikke vin og være onde. (Mosiah 11:14–15)

Gud sendte en profet ved navn Abinadi til Noas folk. Abinadi advarede dem om, at hvis de ikke omvendte sig, ville de blive bragt i trældom (gjort til slaver). (Mosiah 11:20–25)

Da kong Noa hørte det, Abinadi sagde, blev han vred. Han sendte nogle mænd hen for at hente Abinadi, så han kunne dræbe ham. (Mosiah 11:27–28)

Abinadi blev ført hen til kongen. Kong Noa og hans præster stillede ham mange spørgsmål. De prøvede at få ham til at sige noget forkert. (Mosiah 12:17–18)

Abinadi var ikke bange for at besvare deres spørgsmål. Han vidste, at Gud ville hjælpe ham. Præsterne var overraskede over Abinadis svar. (Mosiah 12:19, 29)

Kong Noa blev vred og beordrede sine præster at dræbe Abinadi. Abinadi bad dem om ikke at røre ham, ellers ville Gud dræbe dem. (Mosiah 13:1)

Helligånden beskyttede Abinadi, så han kunne gøre det færdigt, som Herren ønskede, at han skulle sige. Abinadis ansigt strålede. Præsterne var bange for at røre ved ham. (Mosiah 13:2–5)

Abinadi talte med kraft fra Gud. Han fortalte dem om deres ondskab og læste Guds befalinger for dem. (Mosiah 13:6–7, 11–24)

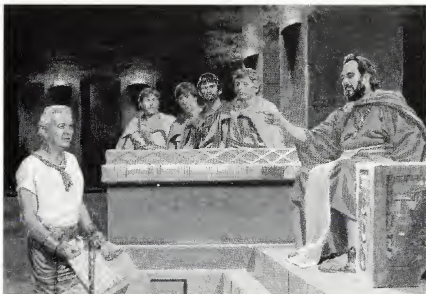

Han fortalte dem, at Jesus Kristus skulle fødes på jorden. Jesus ville gøre det muligt for mennesker at omvende sig, at opstå og at leve hos Gud. (Mosiah 13:33–35, 15:21–23)

Abinadi fortalte dem, at de skulle omvende sig fra deres synder og tro på Jesus Kristus, ellers ville de ikke blive frelst. (Mosiah 16:13)

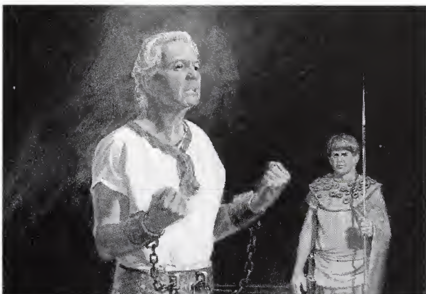

Kong Noa og alle præster, undtagen én, nægtede at tro på Abinadi. Noa bad præsterne om at dræbe Abinadi. De bandt ham og kastede ham i fængsel. (Mosiah 17:1)

En af Noas præster troede på Abinadi. Hans navn var Alma. Alma bad kong Noa om at lade Abinadi gå. (Mosiah 17:2)

Kong Noa blev vred på Alma. Han fik Alma smidt ud. Så sendte han sine tjenere ud for at dræbe Alma. Alma løb væk og gemte sig, og kongens tjenere kunne ikke finde ham. (Mosiah 17:3–4)

Efter tre dage fik kong Noa Abinadi bragt til sig. Kongen bad Abinadi om at trække det tilbage, som han havde sagt, om at Jesus skulle fødes og blive Frelseren. (Mosiah 17:5–7)

Kong Noa fortalte Abinadi, at hvis han ikke ville tilbagekalde alt det, han havde sagt, ville han blive dræbt. (Mosiah 17:8)

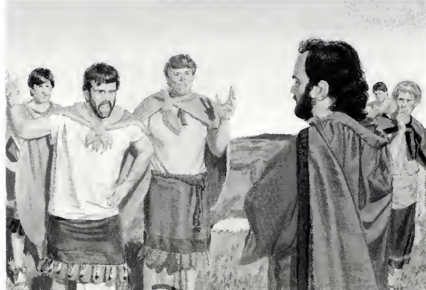

Abinadi vidste, at han havde fortalt sandheden om Jesus. Abinadi var villig til at dø fremfor at benægte sit vidnesbyrd om Jesus. (Mosiah 17:9–10)

Kong Noa beordrede sine præster til at dræbe Abinadi. De bandt ham, piskede ham og brændte ham til døde. Før Abinadi døde, sagde han, at kong Noa også ville blive dræbt ved ild. (Mosiah 17:11–20)

Nogle af nephiterne gik imod kongen. Lamaniternes hær kom også for at slås med kong Noa og hans tilhængere. (Mosiah 19:2–8)

Noa og hans folk flygtede. Da lamaniterne indhentede dem og begyndte at dræbe dem, gav Noa mændene ordre om at flygte og forlade deres hustruer og børn. (Mosiah 19:9–11)

Mange af mændene ville ikke forlade deres hustruer og børn. De blev fanget af lamaniterne. (Mosiah 19:12–15)

Nogle af de mænd, der flygtede sammen med kong Noa, fortrød, at de havde forladt deres hustruer og børn. De ønskede at vende tilbage og hjælpe deres familier. (Mosiah 19:18–19)

Kong Noa ønskede ikke, at mændene skulle vende tilbage til deres familier. Han befalede, at de skulle blive hos ham. (Mosiah 19:20)

Kong Noas mænd blev vrede på ham. De brændte ham til døde. Dernæst vendte de tilbage til deres familier. Abinadis ord blev opfyldt. (Mosiah 19:21–24)

FLODER OG HOVEDSTÆDER

Juliana Lewis

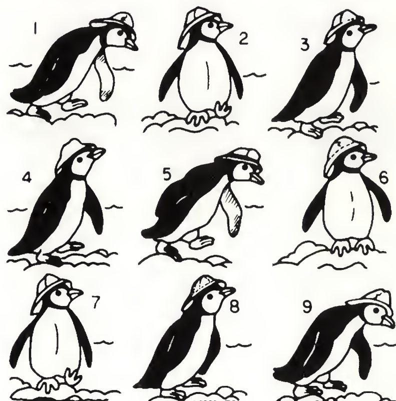
Den første række indeholder navne på hovedstæder i forskellige lande. Den anden række er floder, som disse hovedstæder ligger ved. Sæt hver hovedstad sammen med sin flod, og fortæl så, hvilket land hovedstaden ligger i.

1. Paris	a. Rhin
2. London	b. Tiberen
3. Bern	c. Nilen
4. Bonn	d. Seinen
5. Washington D.C.	e. Themsen
6. Kairo	f. Donau
7. Rom	g. Aare
8. Wien	h. Potomac

Svar: (1) d, Frankrig; (2) e, England; (3) g, Schweiz; (4) a, Tyskland; (5) h, De Forenede Stater; (6) c, Ægypten; (7) b, Italien; (8) f, Østrig

FISKERE

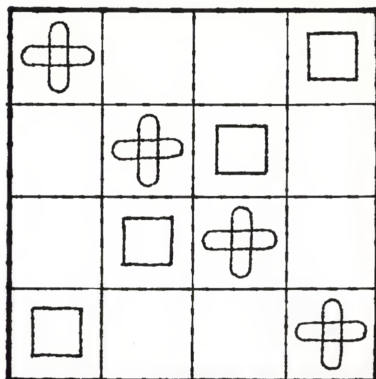
Disse pingviner skal ud og fiske efter deres frokost. Find to, som er fuldstændig ens.

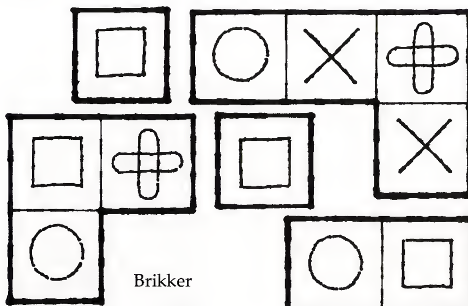
Roberta L. Fairall

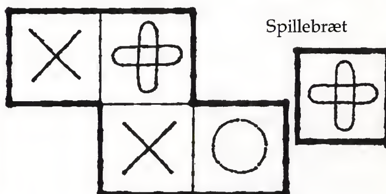
PUSLESPIL

Lim denne del af siden på et stykke karton, og klip så spillebrættet og brikkerne ud. (Klip kun langs de tykke streger). Formålet med spillet er at lægge brikkerne på brættet på en sådan måde, at intet symbol findes mere end én gang i hver række både lodret og vandret. For at hjælpe dig, er symbolerne på spillebrættet placeret der, hvor de samme symboler på brikkerne skal være.

Spillebræt

Brikker

Oprigtig bøn

Laurel Rohlfing

„Alt, hvad I beder og bønfalder om – tro, at I har fået det, så skal I få det" (Markus 11:24).

Hvad ville du synes, hvis du havde en god ven, og når I var sammen, så sagde han altid nøjagtig det samme til dig? Ville du så kunne lide at tale med ham? Ville du ikke spekulere på, om han dog ikke kunne komme i tanke om noget andet at sige til dig? Ville du ikke spekulere på, hvor god en ven, han i virkeligheden var?

Vor himmelske Fader er din ven. Når du beder, så husk, at du taler direkte til ham. Han lytter til dig lige så omhyggeligt, som hvis han havde været i samme værelse som dig. Han ønsker, at du skal tænke over det, du beder ham om, og oprigtigt fortælle ham om de vigtige ting, du tænker på og føler. Hvis du bruger de samme ord og sætninger, hver gang du beder, kan det være, at du ikke tænker over det, du siger, og dine bønner kan synes uoprigtige.

Da Alma var på mission hos zoramiterne, blev han overrasket over at finde ud af, at de bad uoprigtige

ILLUSTRERET AF JULIE F. YOUNG

bønner. Folket havde bygget et højt sted midt i deres synagoge, hvor der kun var plads til en person. De kaldte stedet Rameumptom eller den hellige forhøjning. Alle mennesker måtte efter tur komme op på denne forhøjning og citere en hovmodig bøn. Når den ene var færdig, gik den næste op på forhøjningen og bad helt den samme bøn, indtil alle var færdige. Så gik de hjem og talte ikke om Gud mere før næste uge. Alma vidste, at disse mennesker ikke rigtig tænkte over det, de sagde, når de talte til vor himmelske Fader. De bad kun for at blive hørt af andre mennesker. Han havde ondt af dem, for deres bønner hjalp dem ikke til at blive bedre mennesker. Alma prøvede at hjælpe dem med at forstå det, vor himmelske Fader forventede af dem (se Alma 31:12-23).

Når du beder oprigtigt og ærbødigt, svarer vor himmelske Fader på dine bønner. Din tro bliver styrket og dit vidnesbyrd vokser.

Instruktioner

Disse figurer kan hjælpe dig med at fortælle historien om Alma og zoramiterne og Rameumptom. Farvelæg figurerne, lim dem på karton og klip dem ud. Når du fortæller din familie og dine venner historien, så husk, at vor himmelske Fader ønsker, at du beder oprigtigt til ham.

Forslag til fællestid

1. Del børnene op i grupper og bed dem om at tale om, hvad oprigtig bøn er. De kan tale om sætninger, man hører for ofte. Tal om eller tegn billeder af passende ting, de kan bede om (se Alma 34:18-27).

2. Fortæl historier fra skriften om mennesker, som bad oprigtigt, og hvordan deres bønner blev besvaret. Disse historier kan f.eks. være om Enos, Daniel, Hanna, Nephi, Joseph Smith osv.

3. Tal om bønnens trin og om den måde, vi bør henvende os til vor himmelske Fader på for at vise vores ærbødighed for ham. □

EN JORDISK FAMILIE

Kimberley A. Little

Søster Olsen parkerede i indkørslen, bilens motor kørte stadig. Mette skyndte sig at tage sine søndagssko på og løb ud til hoveddøren.

Hun standsede pludselig. Hendes skrifter lå ikke på bordet ved siden af døren. „Hvor er mine skrifter?" spurgte hun sin mor, som sad i stuen.

„Det ved jeg desværre ikke, skat."

„De var her lige," sagde Mette. „Nogen må have flyttet dem."

„Måske kan du finde dem senere."

Mette hev i døren og løb ud til den ventende bil. „Janus har nok taget mine skrifter," mumlede hun vredt.

Den tre-årige Janus kunne lide at kikke i sin søsters sager. Hendes lektier og bøger og baseballudstyr forsvandt altid. Senere kunne hun finde dem på de mærkeligste steder. Hendes benbeskyttere til fodbold endte engang i køleskabet. Janus have lagt dem i grøntsagskurven. Nogle gange kunne det være sjovt.

Men det var ikke sjovt i dag. Det var det aldrig om

søndagen. Selv om hendes lærer i væbnerklassen hentede hende hver søndag, når de skulle i kirke, havde Mette det som om, hun var alene. Hun var det eneste barn i wardet, hvis familie ikke gik i kirke med hende.

Lørdag aften satte hun sit vækkeur til kl. 7:00. Når det ringede, stod hun op, tog stille et bad og lavede sin egen morgenmad. Alle de andre sov stadig, selv om Janus af og til kom ud i køkkenet i sin pyjamas og spiste en tallerkenfuld havregryn sammen med hende.

Når hun tog af sted, sad mor og far i stuen og læste avisen, som var spredt ud over hele sofaen. Senere spillede de tennis. Mette kunne se dem for sig, når de slog bolden frem og tilbage over nettet, mens de lo og nød det kølige efterårsvejr. Janus løb efter de bolde, der ramte ved siden af, og han lo.

Hendes forældre hindrede hende aldrig i at gå i kirke, men de ville heller ikke med hende. Det meste af tiden prøvede Mette på ikke at tænke over det. Men af og til gjorde det ondt.

Mor og far kom kun til ét møde i Kirken – hendes dåb. Mette havde insisteret på, at hun ville døbes. Hun var blevet frygtelig skuffet, fordi det ikke var hendes far, som skulle døbe hende. Og bagefter var hendes forældre taget af sted uden at snakke med de andre i wardet, som havde været med.

Søster Olsen sagde altid til Mette, at hun skulle give sin familie tid til at føle sig bedre tilpas sammen med wardsmedlemmerne. En dag ville hendes forældre igen få et vidnesbyrd om, at evangeliet var sandt, og så ville de komme tilbage til Kirken.

En søndag morgen havde søster Olsen givet en lektie om biskoppen og wardsfamilien. Biskoppen var som en far til wardet, havde hun sagt. Han var der for at hjælpe medlemmerne – at give dem råd,

ILLUSTRERET AF CARL HEPWORTH

præcis som en far gør. Medlemmerne af Kirken var som brødre og søstre, og de kunne være som én stor, glad familie.

Det hjalp lidt en tid at tænke på dette, men da Mette så rundt i kirkesalen på alle familierne, der sad sammen, følte hun sig igen ked af det. Det var ikke det samme, at sidde ved siden af søster Olsens familie ved nadvermødet.

Ved slutningen af Primary i dag delte primarypræsidentinden, søster Møller, sedler ud med taleopgaverne til børnenes nadvermødeprogram. Hun gav Mette et stykke papir og smilede til hende. På papiret stod der: „Dit emne er: ‚Fordi vor himmelske Fader og Jesus elsker mig, har de givet mig en særlig jordisk familie'. Fortæl om to eller tre grunde til, at din familie er noget særligt for dig."

Mette læste sedlen to gange på vejen hjem. Hun havde det, som om nogen havde taget vejret helt fra hende. *Hvorfor gav søster Møller mig en tale om familier? Jeg kan ikke klare denne opgave. Ved hun ikke, hvordan det er? Min familie er slet ikke aktiv. De kan ikke engang lide Kirken! Det er ikke retfærdigt!*

Da søster Olsen kørte op til Mettes hus, mumlede Mette farvel, smækkede bildøren og løb op ad fortovet. Hele entreen rystede, da hun smækkede hoveddøren.

„Hvad er der i vejen, skat?" spurgte mor. Hun havde stadig tennistøjet på og var ved at lægge ketsjerne og boldene ind i skabet.

„Ingenting," sagde Mette og gik hen imod sit værelse. Så vendte hun sig tilbage og så på sin mor. „Jeg skal være med til nadvermødeprogrammet. Jeg skal op til talerstolen og tale, ligesom biskoppen."

„Det er vel nok dejligt."

„Det er om tre uger. Kommer du og far og Janus og hører mig tale?"

„Det ved jeg ikke," sagde mor. „Vi får se." Hun smilede og gik ind i køkkenet for at lave frokost.

Det var det samme, mor havde sagt sidste år, da Mette skulle være med i Mormons Bog-programmet. Men de var ikke kommet.

Mette krøllede papiret sammen og smed det i papirkurven. Så huskede hun sidste år, da hun fortalte historien om Nephi, der byggede skibet. Nephi troede på, at Herren ville hjælpe ham og bad om vejledning til at bygge et skib, så han og hans familie kunne komme tværs over havet. Det var det, hun ville gøre. Ligesom Nephi havde gjort, ville hun også bede Herren om at hjælpe hende.

Pludselig havde Mette en varm, fredfyldt følelse. Hun følte, at Helligånden var med hende, ligesom hun havde fået løfte om.

Mens hun de næste tre uger forberedte sig på sin tale, begyndte hun at lægge mærke til mange ting, som hendes forældre gjorde for hende, og hvor meget de elskede hende.

Mor lavede hendes yndlingsmad, hjalp hende med fysikopgaver og skyndte sig altid ud for at give hende et knus, når hun kom hjem fra skole. Far spillede fodbold og håndbold med hende, og ved sengetid fortalte han hende de vidunderligste historier. Det var altid et dejligt og særligt tidspunkt for dem begge. Selv om Janus sommetider var en plage, var hun glad for, at han var hendes bror. De sang sjove sange og lo, læste bøger og legede i parken sammen.

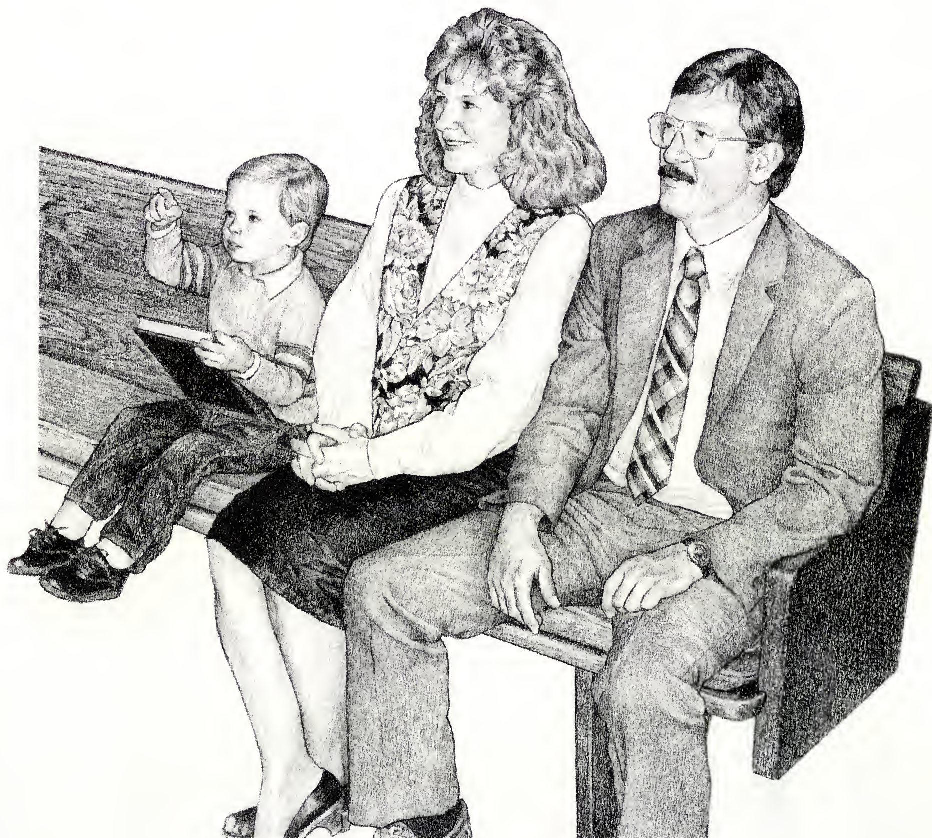
Endelig kom dagen, hvor programmet skulle løbe af stabelen. Søster Olsen hentede hende, og hun sad på sin tildelte plads nær talerstolen.

Da primarybørnene sang „Jeg er Guds kære barn" og „Alle har boet i Himlen", følte Mette sig tæt knyttet til sin wards-„familie". Og hun huskede, hvor meget vor himmelske Fader elskede hende. Hun havde tre vidunderlige familier – en himmelsk familie, en wardsfamilie og en jordisk familie!

Da det var hendes tur til at gå op til mikrofonen, gav søster Olsen hende et opmuntrende smil. Og da hun begyndte med at sige: „Fordi vor himmelske Fader og Jesus elsker mig, har de givet mig en særlig jordisk familie", var Mette glad for, at søster Møller havde givet hende denne tale. Hun følte sig ikke længere ked af det eller vred, fordi hun skulle gå alene i kirke. Selv om hendes familie ikke kom i

kirke sammen med hende, så havde hun virkelig en særlig jordisk familie.

Lige på dette tidspunkt åbnedes døren ind til kirkesalen. Mettes hjerte begyndte at banke hårdt, da mor, far og Janus stille gik ind i kirkesalen og fandt et sted, de kunne sidde. De smilede til hende, og hun kunne ikke lade være at smile stort tilbage. Hun begyndte sin tale igen: „Fordi vor himmelske Fader og Jesus elsker mig, har de givet mig en særlig jordisk familie". Og hun vidste, at det var sandt. □

We found
our
hidden
treasure

JOSHUA DENNIS

ET EKSEMPEL PÅ TRO

Shannon W. Ostler

Det var den ti-årige Joshuas tur til at give lektien ved familieaftenen. Den handlede om tro. Da han var færdig, sagde han til familien: „Hvis man har tro, kan man gøre hvad som helst."

Hans mor svarede: „Ja, næsten hvad som helst."

„Nej, mor," sagde Joshua, „Man kan gøre *alt*."

Familien Dennis vidste intet om, at i løbet af få dage ville familiens tro blive prøvet. Fredag den 22. september 1989 tog Joshua sammen med sin far og andre ledere og medlemmer af spejdertroppen fra Kearns i Utah ud for at undersøge en forladt mine. Efter at have set sig omkring i minen nogen tid, besluttede Joshua og nogle spejdere at vende tilbage. De mødte Joshuas far og nogle andre spejdere, som var på vej ud af minen, og Joshua gav sin lommelygte til sin far, som var på vej ud af tunnellen med en handicappet dreng.

Så besluttede Joshua sig til at følge nogle ældre spejdere tilbage ind i minetunnellen, men de vidste ikke, at Joshua var bag dem. De begyndte at løbe. Joshua kunne ikke følge med og blev snart alene i det totale mørke. Han kunne endog ikke se sin hånd foran sig.

Han vendte om og prøvede at famle sig tilbage til indgangen, men han gik forkert og gled ned ad en skråning. Han kravlede op, men kom for langt og endte i en lille udgravning – en fordybning, hvor malmen var gravet ud – omkring to meter bred og syv meter dyb. Udgravningen var næsten umulig at se fra hovedtunnellen under den på grund af klipperne.

***Til venstre:* Joshua holder et af de mange gule bånd, som hans venner havde bundet fast på deres postkasser og stakitter under eftersøgningen. Båndene var symbol på deres håb om, at han ville vende tilbage i sikkerhed. *Herover:* Joshua sammen med en af de hunde, der hjalp til i eftersøgningen.**

„Jeg prøvede længe at finde ud," mindes Joshua. Han råbte, men hans råb dæmpedes og ingen hørte ham. På dette tidspunkt var Joshua træt, han frøs og hans fødder var våde. „Jeg vidste, at jeg var faret vild, og jeg fandt ud af, at jeg hellere måtte sætte mig og vente," sagde han.

Joshua sov meget. Af og til stod han op og strakte sig eller også sad han blot og tænkte. I fem dage havde Joshua ingen mad eller vand og han havde kun sin frakke til at holde sig varm i en temperatur på 10°C.

Men han var ikke bange. „Jeg bad meget om, at vor himmelske Fader ville hjælpe mig," sagde han, og hans bønner blev besvaret med en følelse af tryghed og med tro på, at han ville blive fundet. „Jeg følte, at vor himmelske Fader passede på mig."

Mens Joshua bad, bad og fastede hans venner og

FOTO: JANEEN DENNIS

familie også for, at han måtte blive fundet i sikkerhed. Hans forældre ventede bekymrede på, hvordan eftersøgningen af deres søn gik.

Der var mange frivillige, der hjalp med at søge i de omgivende bakker, som er fulde af forladte miner og luftskakte. Mindst syv gange var nogle af dem mindre end 40 meter fra Joshua.

Jo længere eftersøgningen varede, desto sikrere var mange på, at Joshua ikke var i minen, men havde forladt den. Sporhunde, helikoptere og folk til hest og til fods ledte i klipperne i den nærliggende Dry Canyon. Der var intet spor af drengen.

Inde i minen ventede Joshua roligt på, at nogen skulle finde ham. For at få tiden til at gå sang han: „Jeg er Guds kære barn" og andre sange, som han havde lært i Primary.

Efterhånden som dagene gik, blev muligheden for at finde Joshua i live mindre, men medlemmer af redningsholdet var besluttede på ikke at give op.

Da eftersøgningsholdet om eftermiddagen på den femte dag kom ud af minen efter nok et mislykket forsøg på at redde ham, overtalte et medlem af Kirken, John Skinner, de mænd, der ledte eftersøgningen, til at lade ham gå ind sammen med de andre, der søgte efter Joshua, for at gøre et sidste forsøg. „Jeg havde blot følelsen af, at han stadig var i minen, og at han stadig var i live," forklarede han.

John Skinner havde været inde i Hidden Treasure Mine 120 gange og kendte de mange gange, som snor sig i otte forskellige niveauer. Han kunne forestille sig mindst tre steder, hvor Joshua kunne være. Et af de steder var udgravningen.

Mens andre på eftersøgningsholdet tog endnu en tur gennem minen, forlod han, Ray Guymon og Gary Christensen gruppen, og John Skinner ledte dem hen til de dele af minen, hvor ham mente, at drengen kunne være. Da de endelig kom til udgravningen, hørte de et svagt råb om hjælp, men de var ikke sikre på, hvad det var. De stod stille, indtil de hørte det igen. Deres begejstring voksede, da de og Joshua råbte frem og tilbage og prøvede at finde hinanden i mørket.

„Mit hjerte bankede og bankede," mindes Gary Christensen, den første, der nåede Joshua. „Jeg slog mine arme rundt om ham, og han slog sine rundt om mig."

„Jeg følte, at vi blev ledet derhen af Herren," sagde Ray Guymon.

Alle tre mænd sagde, at det var vanskeligt at beskrive de følelser, de havde, da de fandt Joshua, som de aldrig havde set før.

„Jeg følte det som om, at han var min egen søn," sagde Gary Christensen. „Jeg var utrolig glad indvendig."

„Det var en overvældende følelse, da vi fandt ham," sagde John Skinner.

Da Joshua blev bragt ud af minen, græd mange af lettelse. Selv om Joshua var meget glad, forblev han rolig – han havde ikke tvivlet på, at han ville blive fundet.

Da der ikke var lys i minen, havde Joshua mistet fornemmelsen af tid. Han var overrasket, da han fandt ud af, at han havde været væk så længe. Han var dehydreret, fordi han ikke havde fået noget at drikke, og led af milde forfrysninger på sine fødder. Han blev fløjet til hospitalet, hvor han hvilede sig, og hvor lægerne undersøgte ham.

I begyndelsen troede lægerne, at de blev nødt til at amputere hans lilletæer. Men alt, hvad han mistede, var noget hud fra fødderne. Han måtte sidde i kørestol i en uges tid. Fysioterapi styrkede hans ben- og fodmuskler, og inden længe kunne han igen gå, løbe og endog køre på sit skateboard.

Joshua fik mere end tusind breve, hvoraf mange var fra andre skolebørn, som gerne ville vide mere om ham og hans oplevelse. Mens han endnu ikke var blevet fundet, bandt elever fra Fox Hills Elementary School gule bånd på stakitterne over hele skolen for at vise, at de tænkte på ham og håbede, at han snart ville være tilbage. Det fik virkelig Joshua til at føle sig godt tilpas at vide, at der var så mange mennesker, der tænkte på ham. Han siger til alle: „Vor himmelske Fader besvarer vores bønner. Hav tro, og giv ikke op." □

Forside

Den tiårige Joshua Dennis kører igen på skateboard og er i gang med andre aktiviteter. Han blev reddet efter fem dage alene i en nedlagt mine. Se „Joshua Dennis: Et eksempel på tro" side 14.

Kærlighed: Uselvisk tjeneste

„Kærlighed bortfalder aldrig" (Moroni 7:46). Måske forstår vi ikke fuldt ud betydningen af dette skriftsted, eller hvordan det gælder i vores liv. Men vi kan få et vidnesbyrd om, at det er sandt, når vi oplever den glæde, man føler ved at tjene andre.

KRISTI RENE KÆRLIGHED

Kærlighed er et grundlæggende princip i søstrenes tilværelse overalt og under alle forhold. Den motiverer os til at tjene på ubekvemme tidspunkter uden tanke for godtgørelse.

Mormon fortæller os om „Kristi rene kærlighed" (Moroni 7:47). Muligheder for at vise den form for kærlighed omgiver os dagligt.

Julia Mavimbela viser fx kærlighed ved den samfundstjeneste, hun yder i Soweto, en by uden for Johannesburg i Sydafrika. Hun arbejder på at eliminere analfabetisme og andre sociale problemer blandt sit folk. Foruden sit arbejde med nationale og lokale ledere begyndte hun at anlægge og passe en nyttehave sammen med børn, hvis forældre var arbejdsløse på grund af den politiske uro. Børnene begyndte at vise deres forældre, hvordan man passer en have, og det har ført til mange nye nyttehaver. Når andre så dem dyrke jorden, blev de også interesserede. Julia bidrog

ILLUSTRERET AF BETH MARYON WHITTAKER

ikke kun til at fjerne timelig nød, men hun dækkede også sociale og åndelige behov for mange i hendes lokalsamfund.

Hvordan kan vi udvikle den form for kærlighed, der motiverer os til at tjene på Kristuslignende måder?

TJENESTE PÅ ALMINDELIGE MÅDER

Muligheder for at tjene viser sig på næsten ubetydelige måder. Kvinder over hele verden tjener uselvisk som besøgslærerinder. De virker som redskaber i Herrens hænder, når de viser kærlighed, opmuntrer, byder velkommen, underviser og styrker – og ofte koster det betragtelige personlige ofre.

Mødre arbejder dag efter dag, mens de elsker, underviser og opdrager deres børn. Søstre kaldes ofte til at undervise og hjælpe andres børn i klasser og ved aktiviteter.

Kærlige kvinder lytter til dem, der er nedtrykte og deprimerede. De betjener „en af (de) mindste" (Matt. 25:40) uden at dømme eller kritisere. De lever op til kaldet i L&P 81:5: „Styrk de svage, støt de nedhængende hænder og styrk de matte knæ."

Nævn nogle almindelige måder, hvorpå vi kan vise kærlighed.

VI MÅ VIRKE MED IVER

At vise kærlighed vil sige at handle uden at blive spurgt. Kvinder kan „virke med iver for en god sag og gøre mange ting af egen fri vilje og udøve megen retfærdighed. Thi *kraften dertil har de i sig,* hvorved de kan handle efter egen fri vilje" (L&P 58:27-28; fremhævelse tilføjet). Frelserens eksempel på personlig, direkte omsorg viser, hvordan vi kan vise venlighed udover det, der forventes.

Når vi tjener med Kristuslignende kærlighed, vil Herrens velsignelser ledsage vores indsats. Og „når han kommer, (må) vi da ... være ham lig" fordi vi har lært at elske, som han gør (Moroni 7:48).

Hvordan udvikler vi os, når vi viser kærlighed? □

At leve med stress og modløshed

Du er indbudt til en elegant banket, hvor der vil blive serveret et overdådigt måltid bestående af flere retter.

Da du sætter dig ned, får du at vide, at du kun har tre minutter til at spise dit måltid. Måske føler du, at det, der kunne have været en dejlig oplevelse, pludselig er blevet stressende.

Selv om denne situation måske er urealistisk, så illustrerer den årsagen til stress i tilværelsen. Et flot dækket bord med appetitvækkende mad kræver helt afgjort mere end tre minutter, hvis det skal nydes fuldt ud. Tilsvarende kan vi føle os overvældede, når omstændigheder i vores liv kræver mere af os, end vi føler, vi kan give.

Hos nogle kan sådanne følelser opstå, når huset er fuld af opvoksende børn, som hver især kræver tid og opmærksomhed. Måske har vi påtaget os at deltage i for mange aktiviteter, og vores indsats lever ikke op til det, vi kunne ønske. Andre i familien står måske over for presserende tidsfrister, som skaber et pres på os, eller måske får problemer med helbredet os til at blive irritable, utålmodige og trætte.

Listen kunne fortsætte i det uendelige. Nogle eksperter placerer stressende aktiviteter i rækkefølge efter hvor meget stress, de forårsager. Men det er mere måden, hvorpå *vi* reagerer på hændelser, end selve hændelserne, der forårsager stress. Det er vores evne til at tilpasse os ændringer i vore omgivelser, der afgør omfanget af den stress, vi mærker. Derfor er noget, der er stressende for en person, ikke nødvendigvis stressende for en anden.

Ganske overraskende kan en vis mængde stress være godt for os. Lehi påpegede jo, at modsætninger er nødvendigt for personlig udvikling (se 2 Nephi 2:11-16). Undersøgelser har fx vist, at personer med et robust forhold til stress vil se på en potentiel vanskelig opgave som en udfordring og ikke som noget, man behøver at frygte. Selv 60 timers arbejde om ugen på et projekt kan være udfordrende og spændende, hvis blot vi går ind for opgaven. Hvordan vi lever med stress er derfor vigtigere, end hvad der forårsager stress. Men det er nyttigt at identificere disse stressfaktorer, før vi begynder at bearbejde dem.

STRESS OG BELASTNING

En ingeniør kan forklare, at belastning er en nødvendig del af enhver bygning. Han kan regne sig frem til belastningen. Når belastningen når en vis størrelse, vil bygningen lide skade. Tilsvarende kan mængden af stress i livet vokse til et niveau, hvor det ikke længere tjener et produktivt formål. Vores tilværelse bliver overbelastet, og vi er i fare for at få følelsesmæssige og fysiske skader.

En sådan belastning kan indtræffe, når forældre kræver fuldkommenhed af sig selv eller af deres børns opførsel eller præstationer. Sandheden er, at kun få opnår fuldkommenhed i dette liv. Det bedste, de fleste af os kan håbe, er en stabil udvikling mod de mål, som vor himmelske Fader har beskrevet for os.

Ældste Neal A. Maxwell har sagt: „Når vi i stressede situationer overvejer, om vi har mere i os, så kan vi hente trøst i vores viden om, at Gud, som fuldstændigt kender vores formåen, har placeret os her, for at det skal gå os godt. Ingen er forudordineret til at blive en fiasko eller blive ond. Når vi er blevet vejet

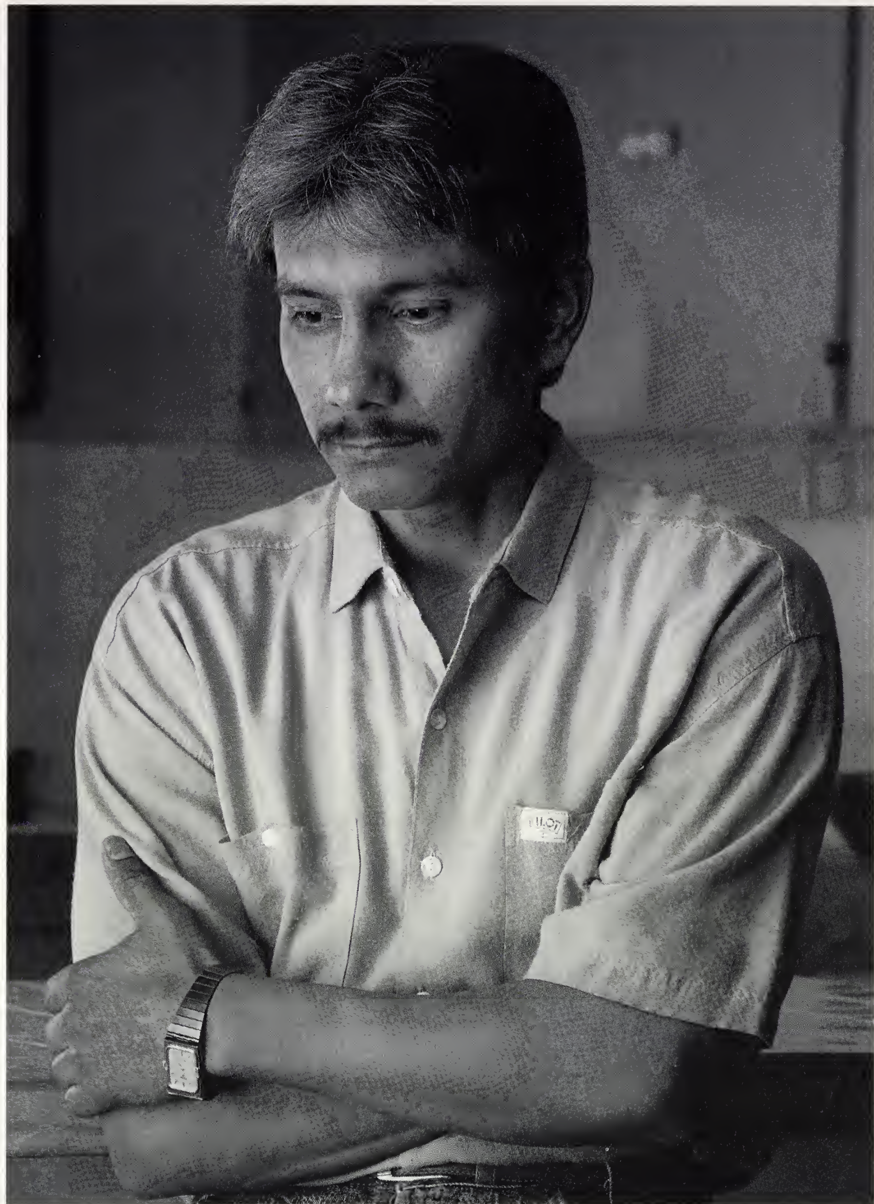

FOTO: CRAIG DIMOND

og fundet for let, så lad os huske, at vi tidligere er blevet vejet og formodedes at kunne klare vore opgaver. Lad os derfor fortsætte, med endnu større beslutsomhed. Når vi føler os overvældede, så lad os mindes Guds forsikring om, at han ikke vil overbebyrde os; han vil ikke påtvinge os mere, end vi kan bære (L&P 50:40)" („Meeting the Challenges of Today", i *Devotional Speeches of the Year*, Provo: Brigham Young University, 1978, s. 156).

Undertiden er den bedste måde at leve med stress ganske enkelt at være realistisk i det, vi forventer af os selv og af andre. Vi forsøger måske at gøre meget mere, end vi i øjeblikket er i stand til. Tit bliver vi ophidsede, fordi vi ikke er fuldkomne i alt, hvad vi forsøger at gøre. Fuldkommenhed er det endelige håb, men indtil da bør vi være realistiske og venlige i vore forventninger til os selv og til andre.

AT LEVE MED STRESS

En meget væsentlig måde at klare de belastninger, som livet pålægger os, er at være realistisk. Men der er også andre metoder. Nogle af de følgende forslag kan måske hjælpe dig med at huske, hvad der virker for dig. Fortæl din familie om dine ideer.

Hold dig åndeligt i form. Bøn og dagligt studium af skriften muliggør, at vi holder vore åndelige reservoirer af tro, håb og fred i sindet fyldte. De giver os ikke kun åndelig styrke, men de kan også hjælpe os med at finde svar på konkrete problemer.

Kom ud af gæld. En almindelig årsag til konflikter i familien er økonomisk pres. Vore kirkeledere har konstant rådet os til at følge et budget og forblive gældfri. Hvis vi bruger mindre, end vi tjener, ville det alene væsentligt reducere en stor del af det økonomiske pres, som mange af os lider under.

Hold dig fysisk i form. For at klare stress kræver vore legemer hvile, motion og sund kost. En god måde at lette trykket på er at deltage i en form for sport, man kan lide.

Fastlæg prioriteter og mål. Hvis vi ikke kan udføre alt det, vi gerne vil, så kan vi i det mindste nå det vigtigste ved at prioritere. Som enkeltpersoner og som familier er vi nødt til at sætte os mål – daglige, ugentlige, månedlige og langsigtede – og derefter planlægge, hvordan vi når disse mål, hvis vi skal undgå at køre i tomgang. Planlægning giver vores indsats retning og energi og hjælper os med at undgå de kriser, der skyldes, at vi ikke har forudset et behov eller har glemt noget, vi var ansvarlige for.

Lav om på vaner og rutiner. Nogle synes, at de får mere kontrol med deres liv og tid til uforstyrret at gøre meget, de ellers ikke ville få gjort, hvis de står op en time før. Andre får de nødvendige nye kræfter efter en kort lur.

Skift tempo. En forandring i tempoet kan medføre en følelse af fornyelse og klarhed til at leve med en hektisk livsstil. En kort pause midt i naturens skønhed, nogle få minutter til stille og roligt at tænke, at læse en god bog, lidt tid at gøre noget vi særlig holder af (måske ingenting) – alt dette kan hjælpe, når det brænder på.

Tal om dine frustrationer. Drøft dine problemer med familien. Det ikke alene letter på stresset, men det sikrer dig også familiens hjælp til at finde løsninger på stressskabende situationer. At skrive dagbog kan også hjælpe os med løse op for spændinger og klare hverdagens stress. Kloge forældre vil hjælpe deres børn med at forstå værdien af at nedskrive deres følelser i en personlig dagbog eller notesbog.

En mor i en stor familie har i fortrolighed sagt: „Mine notesbøger og dagbøger er uvurderlige. Nogle er villige til at betale professionelle rådgivere for at lytte, mens de fortæller om, hvad der rumsterer i deres hoved eller hjerte. Jeg har fundet en aldrig svigtende kilde til åbenbaring om mit eget indre ved at nedskrive mine tanker og følelser. Især når jeg er helt udkørt, modløs eller nede af en eller anden grund, så skriver jeg det, jeg føler (tit kun en liste med ,jeg føler . . .'-sætninger), og normalt er jeg i stand til at finde ud af, hvad det er, der tynger mig. Derefter kan jeg håndtere det mere effektivt. Nogle gange skriver jeg en hel side med min frustrationer, før jeg begynder at fatte, hvad det er, der virkelig generer mig. Jeg lærer at kende mig selv indgående gennem det, jeg skriver."

Slap af og nyd livet. Nogle har ganske enkelt brug for at slappe mere af og nyde livet, nyde deres børn og deres forhold til ægtefællen og deres venner. Vi glemmer sommetider, at evnen til at nyde glæde er en af guddommens primære kendetegn (se 3 Nephi 17:20), og at hensigten med vores liv på jorden er at bringe os en fylde af glæde (se 2 Nephi 2:25; L&P 93:33).

Glem ikke humor. Selv om livet er

alvorligt, så er der mange øjeblikke, som kan beriges af humoristisk sans. Vi vil kraftigt reducere spændingen, hvis vi nu og da kan grine af urimelighederne i vores tilværelse.

Latter i familien er et vidunderligt smøremiddel, der kan afhjælpe gnidninger.

AT LEVE MED MODLØSHED

Nogle af de vanskeligste følelser at leve med er modløshed, desperation, nedtrykthed, skyld og frygt.

Præsident Ezra Taft Benson har sagt: „Vi lever i en tid, hvor Herren har forudsagt, at menneskets hjerte vil svigter dem, ikke kun fysisk, men også åndeligt (se L&P 45:26). Mange opgiver i livets kamp. Selvmord er den almindeligste dødsårsag blandt universitetsstuderende. Nu hvor det endelige opgør mellem det gode og det onde nærmer sig med de ledsagende prøvelser, forsøger Satan i stigende grad at overvinde de hellige med desperation, modløshed, fortvivlelse og nedstrykthed" (Oktoberkonferencen 1974).

Disse negative følelser får os for ofte til at fjerne os fra netop de mennesker, som kan hjælpe os. Et uklart og udefineret problem kan virke uoverskueligt, men det kan normalt klares med en smule snak og drøftelse af perspektiver. At opmuntre børn til at fortælle dig om deres følelser, fra de er helt små, vil i høj grad styrke dem mod disse ødelæggende følelser af hjælpeløshed.

Desværre kan selv gode og åbne forældre ikke hjælpe visse børn, hvis problemer er blevet for komplicerede eller har varet for længe. Disse børn har brug for professionel hjælp. Men for de fleste er professionel hjælp ikke nødvendig. Vore problemer og vore børns problemer kan få os til at føle os modløse, ja til tider enddog nedtrykte, men følelsen kan normalt afhjælpes ved at fortsætte de daglige aktiviteter med at holde budene – omvende os, bede og faste, tjene, arbejde, passe på helbredet, læse, holde ud samt ved at lytte til opløftende musik, til ens venner og modtage præstedømmevelsignelser for at hente styrke og inspiration.

Som forældre kan vores mulighed for at være mest Kristuslignende opstå, når en i familien eller en bekendt oplever følelsesmæssige problemer. Ældste Marvin J. Ashtons råd kan være nyttigt: „Visselig er de største mirakler i vor tid opløftelse og helbredelse af bekymrede personer . . . Vi må tage familiens medlemmer i hånden og vise dem, at vores kærlighed er virkelig og vedvarende" (Oktoberkonferencen 1973).

Vi kan gøre flere ting for at opnå det, som ældste Ashton foreslår.

Lyt til dem. Tilskynd dem til at give udtryk for deres følelser. Du må forsikre dem om, at det ikke er unormalt at være ophidset, forvirret og skuffet engang imellem.

Døm dem ikke. Vendinger som: „Hvis du bare . . ." eller „Hvad sagde jeg, hvis du . . ." får kun andre til at få det værre. Hjælp dem med at indse, at de ikke har skylden for begivenheder, som de ikke kan kontrollere, og at de ikke bliver straffet. Hvis de er ansvarlige for deres problemer, så hjælp dem med at tilgive sig selv og glemme fortiden gennem omvendelse.

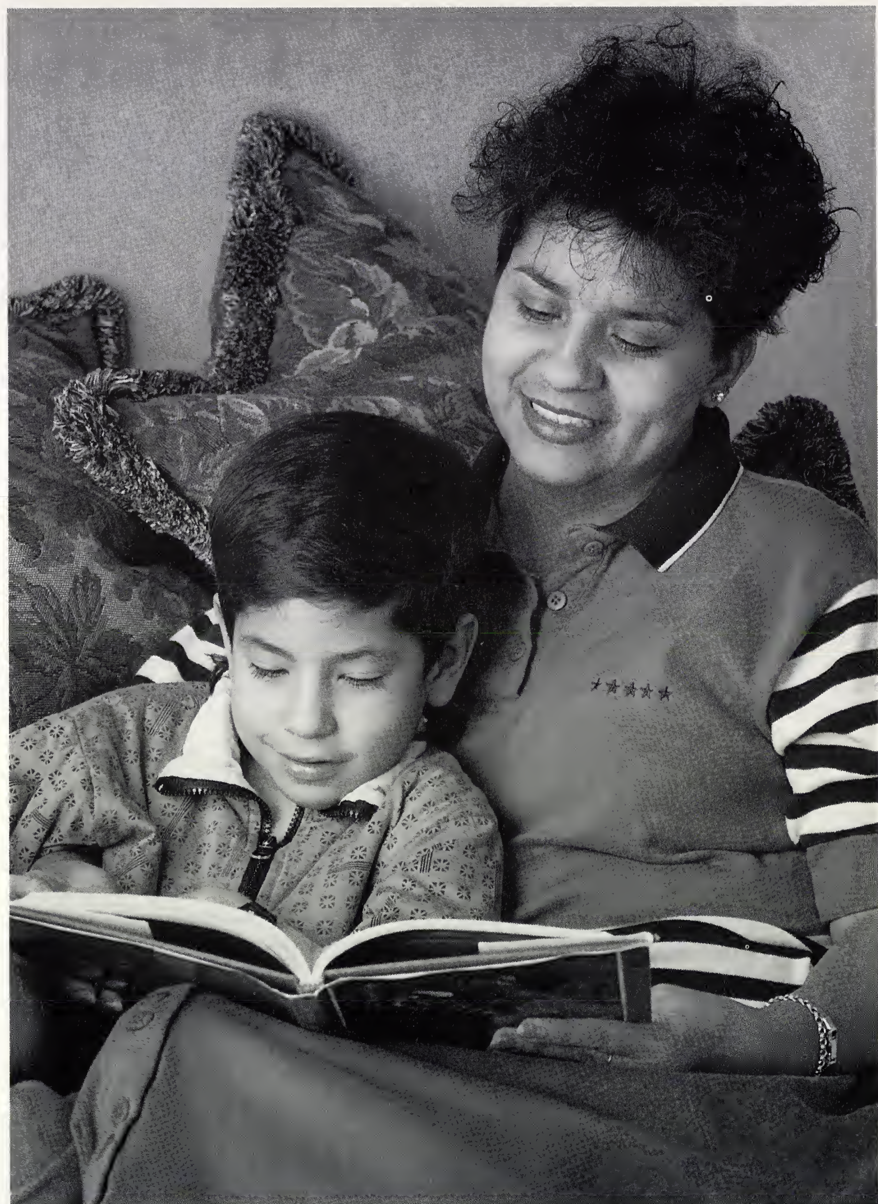
Hjælp dem med at se tingene i et åndeligt perspektiv. Mind dem om hensigten med prøvelser i livet. Giv dem en fornemmelse af håb. Bed sammen, bønfald Herren om at se tingene i et evigt perspektiv og om at få den nødvendige forståelse af problemet.

Tilbring tid sammen med dem. Vær til rådighed, når dit barn eller din ægtefælle har brug for at drøfte problemer eller give udtryk for følelser. Nogle gange er det et lægemiddel for et bekymret hjerte blot uforstyrret at være sammen med et andet menneske.

Involvér andre efter behov. Involvér dem, der er i stand til at hjælpe. Tilskynd familiens medlemmer til at bede sammen, arbejde sammen og støtte den person der har problemer. Involvér om nødvendigt professionel hjælp, hvor behandlerne har værdier, der svarer til dine.

Elsk dem betingelsesløst. Vores bedste redskab til at støtte andre er frem for alt at elske dem uden svig. Det vil sige, at vi lærer at se dem, som Herren ser dem, nemlig som Guds børn med evig værdi. Som forældre må vi lære at gøre det, *især* når vore børn synes at fortjene det mindst. Hvis vi på trods af vore personlige svagheder kan gøre det, så kan vi sammen overvinde alt.

Jesu Kristi evangelium hævder ikke at eliminere stress, og ingen bør tro, at evangeliet gør det. Men evangeliet giver en mening med de modsætninger og den modgang, som vi møder i livet, og muliggør, at vi går „frem i visdom og vækst og yndest hos Gud og mennesker" (Luk. 2:52). ☐

Jerry McKean

Bare klip mit hår!

Det var en varm sommerdag for meget længe siden. Jeg sad og lyttede til saksens karakteristiske lyd, mens frisøren klippede mit hår. Jeg ønskede blot, han snart var færdig, så jeg kunne slippe ud derfra. Og det var ikke kun varmen, der virkede trykkende. Min frisør var en slags missionær for mormonkirken. „Stavsmissionær", tror jeg, han sagde – hvad det så var for noget. Han havde bemærket min negative indstilling over for hans kirke ved tidligere besøg.

„Hvilken kirke var det, du sagde, du tilhørte?" Så var den der, den snedige bemærkning, som skulle trække mig ind i en samtale om religion. Instinktivt vidste jeg, hvad der ventede, og lige så instinktivt kom mit svar. „Bare klip mit hår og lad være med at prædike for mig!"

Mormonerne var ikke noget nyt for mig. Jeg var født og opvokset i Salt Lake City i Utah. Jeg gik til spejder i et lokal wards kirkebygning. Mine bedste venner var mormoner. Men mine venner turde ikke nævne deres kirke over for mig. Det har nok været min indstilling, der skræmte. Engang sad jeg og ventede på, at et spejdermøde begyndte, og jeg spurgte min ven om, hvad det store billede på væggen forestillede. Jeg havde siddet og set på billedet hver uge i mange måneder. Han fortalte, at det forestillede en engel, som havde vist nogle mennesker pladerne, som Mormons Bog var oversat fra.

En engel! Hvordan kunne min bedste ven tro på det! Hvordan kunne nogen intelligent person egentlig tro på det! Men der skulle gå mange år, før jeg havde mit første virkelige sammenstød med mormonkirken.

Det måtte ske før eller senere. Jeg besøgte nogle venner en aften, da to kvinder – mormonmissionærer – bankede på døren. De var venlige. Jeg følte mig utilpas. Jeg havde næsten følelsen af at være fanget i en fælde. Jeg bestemte mig for at diskutere med dem.

„Tror du på Bibelen?" begyndte de.

„Selvfølgelig," svarede jeg, uden rigtigt at vide, hvad jeg troede på.

De indledte med at læse Apostlenes Gerninger 7:55-56 i et forsøg på at vise, at der er tre adskilte personer i Guddommen. Derfra bevægede de sig over til beretningen om Joseph Smiths første åbenbaring. Jeg vidste, at der var et svar på deres udlægning af skriften, og jeg vidste, at jeg skulle have hjælp til at finde det. Trods alt, tænkte jeg, så ved alle, at Faderen, Sønnen og Helligånden er tilkendegivelser af den samme person. Var det i orden at tage nogen med til lektierne, som kendte skriften bedre, end jeg gjorde. Missionærerne forsikrede mig om, at det var i orden.

Den næste uge kom jeg med en fætter, som var aktiv i min religion. Jeg blev tilskuer i den samtale, der fandt sted. Hvis jeg havde været upartisk, ville jeg nok have udpeget mormonmissionærerne som vindere. Men selvfølgelig mente jeg, at min fætter bare ikke vidste tilstrækkeligt. Jeg ville konfrontere missionærerne med nogen, der vidste mere.

I løbet af ugen kontaktede jeg en ven, som læste til præst. Han måtte kunne give mig den støtte, jeg havde brug for.

„Hvordan imødegår jeg Apostlenes Gerninger 7:55-56?" spurgte jeg, da jeg havde forklaret min situation. Til min store forbavselse, svarede han: „Beklager. Jeg kan ikke hjælpe dig. Personligt adskiller jeg Guddommen mere, end de fleste medlemmer af vores kirke."

Mit næste forsøg var en præst,

FOTO: WELDEN ANDERSEN

„Hvilken kirke var det, du sagde, du tilhørte?" Instinktivt svarede jeg: „Bare klip mit hår og lad være med at prædike for mig!"

som boede i nærheden. Han var en god ven, og jeg havde talt med ham mange gange tidligere. Hans svar vedrørende Apostlenes Gerninger 7:55-56 var langt fra tilfredsstillende: „Hvordan kan man vide, hvad en person ser, når han bliver stenet til døde!"

Jeg besluttede at holde op med at mødes med missionærerne. Jeg havde hørt nok. Jeg fortalte de to missionærer om min beslutning, hvorpå de forærede mig et eksemplar af Mormons Bog og fastslog, at de ikke kunne gøre mere for at gøre mig interesset i Kirken.

Nogle år senere og i en anden by var to missionærer på besøg i lejligheden ved siden af. Det glædede mig, at de ikke havde besøgt mig. Jeg lykønskede mig selv med mit held, da det bankede på døren. Der stod de, og før de fik chance for at sige noget, fortalte jeg dem, at jeg ikke var interesseret og lukkede døren.

De næste par år virkede det som om, at der var mormonmissionærer overalt. Selv min frisør forsøgte at prædike for mig! Flere hold missionærer kom for at besøge mig. Jeg følte mig lidt skamfuld over min behandling af de to missionærer nogle år tidligere, så jeg begyndte

at byde dem indenfor på betingelse af, at de „efterlod deres bøger i bilen og ikke prædikede for mig.'' Jeg følte mig altid utilpas, når de kom, og jeg tillod ikke, at vi talte om religion.

Hvordan kunne jeg få dem til at blive væk, uden at være uhøflig? Hvordan? Så fik jeg en idé. Ja, hvorfor ikke? Det måtte være nemt. Jeg skulle bare bevise, at de tog fejl. Jeg ville vise dem, at deres lære var falsk, og jeg ville gøre det med deres egen hellige skrift. Næste gang de kom, ville jeg være parat.

Hvis jeg skulle bevise, at de tog fejl, måtte jeg vide noget om, hvad de troede på. Hvordan kunne jeg finde ud af, hvad de troede på? Den Mormons Bog, som søstermissionærerne gav mig for mange år siden. Ingen sag! Jeg havde lagt den væk i en skuffe eller kasse et eller andet sted. Jeg fandt den ret hurtigt. Hvad mon den indeholdt – beretningen om Joseph Smiths liv? En historie om mormonismen? Jeg vidste det ikke. Men en ting vidste jeg: Næste gang missionærerne kom, ville jeg være forberedt på dem.

Jeg tog bogen med på arbejde, hvor jeg havde nogle ledige perioder i løbet af dagen. Ved først givne lejlighed åbnede jeg bogen. Hvad? Det så slet ikke ud til at handle om Joseph Smith! Jeg bemærkede en side i begyndelsen, som nævnte nogle interessante punkter, man kunne slå op – Bjergprædikenen på det amerikanske kontinent, Columbus, Frelseren i Amerika. Hvad var det, jeg var på vej ud i?

Jeg fandt ikke noget om Joseph Smiths liv i bogen, så jeg samlede nogle missionærpjecer op på en servicestation, der ejedes af en mormon. Jeg ønskede at finde ud af noget om denne Joseph Smith. Jeg læste om Joseph Smiths første åbenbaring. På en måde virkede det anderledes end det, jeg huskede at have hørt mange år tidligere. Jeg læste om en engel ved navn Moroni og nogle guldplader. Jeg vendte tilbage til Mormons Bog og begyndte at læse den i min fritid.

Der begyndte at ske noget underligt. Min fjendtlighed begyndte at forsvinde. Ja, mit ønske om at bevise, at missionærerne tog fejl, forsvandt. Min kortvarige nysgerrighed, da jeg først åbnede bogen, blev erstattet af et ønske om at vide. Hvad var det for en mærkelig kraft, som bogstaveligt talt synes at strømme ud af bogen og trække mig hen mod den? Hvad skete der med mig? Jeg måtte vide det.

Jeg greb mig selv i at bruge alle mine ledige øjeblikke på at ransage Mormons Bog. Jeg fandt også noget andet: Et løfte fra en gammel profet ved navn Moroni – en dristig erklæring om, at jeg kunne vide, om bogen var sand, ved at bede Gud om at åbenbare det for mig. En dag, hvor jeg var alene, knælede jeg ned for min Skaber, og med Mormons Bog i min hånd spurgte jeg min himmelske Fader, hvad det var, der tiltrak mig ved bogen. Omgående – næsten før jeg havde afsluttet min bøn – væltede en erindring om mine gamle vaner og uvenlige gerninger ind over mig. Jeg tiggede om tilgivelse, da jeg ikke tidligere havde erkendt min ulykkelige tilstand.

De næste par dage forløb omtrent på samme måde – jeg forsøgte at leve med et overvældende ønske om at fordybe mig i studiet af Mormons Bog. Så skete det. Det var en torsdag aften før en oktoberkonference i Kirken. Jeg kom hjem fra arbejde med en besynderlig følelse voksende indvendig – en følelse, som jeg aldrig før havde oplevet. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle mene om den. Langsomt tiltog den i styrke. Hvilken vidunderlig følelse! Jeg mindes, at jeg tænkte: „Hvis

„Giv mig en særlig klipning. Jeg vil slutte mig til Kirken," sagde jeg. Frisørens mund stod på vid gab. „*Hvilken* kirke?" spurgte han.

det er sådan, det føles i Himlen, ville jeg ønske, jeg var 99 år gammel og lige ved at dø."

Så kom vidnesbyrdet – missionærernes sikre overbevisning havde tidligere generet mig. Jeg *vidste* det! Joseph Smith *havde* været i Faderens og Sønnens nærværelse. Ja, han var blevet besøgt af engle. Jeg vidste det. Ja, jeg vidste det virkelig.

Den næste uge havde jeg det sjovt. Jeg skyndte mig hen til min frisør. „Giv mig en særlig klipning. Jeg vil slutte mig til Kirken." Hans mund stod på vid gab, og han kunne et øjeblik ikke sige noget. Da han genvandt fatningen, lød hans alvorlige spørgsmål: „*Hvilken* kirke?"

Så talte jeg med frisøren og fandt ud af, at han ville blive min biskop efter dåben. Til vores fælles overraskelse og glæde, fandt vi ud af, at vi tidligere havde mødt hinanden to år før, da han var på en stavsmission, og en uhøflig person havde smækket døren i for næsen af ham, mens han stod efterladt på dørtrinnet. □

Jerry McKean fra Ogden i Utah er stavsmissionær i Washington Terrace Utah Stake.

Hellige fra Tonga

En arv af tro

Eric B. Shumway

De første sidste dages hellige missionærer i Tonga ville sikkert kalde Kirkens 100-års jubilæum i august 1991 for et mirakel. Med tungt hjerte lukkede de i 1897 Tonga, der var en del af Samoamissionen – kun fem år og ni måneder efter at den var blevet åbnet af ældsterne Brigham Smoot og Alva Butler.

Herover: **Ældsterne Smoot og Butler besøgte kong George I på deres første dag i Tonga i juli 1891 og fik tilladelse til at forkynde i hans land.** ***Til højre:*** **I dag bærer nogle indfødte ældster fra Tonga de traditionelle** ***tupenu*** **og** ***ta'ovalas*** **sammen med hvid skjorte og slips.**

ILLUSTRERET AF CLARK KELLY PRICE

FOTO: WILLIAM FLOYD HOLDMAN

Mellem 1891 og 1897 havde omkring 20 missionærer arbejdet på Venskabsøerne, og de havde kun døbt 15 af de lokale indbyggere. Der eksisterede allerede en stærk kristen tradition i Tonga, som skyldtes tidligere protestantiske missionærers indsats (se den ledsagende artikel).

Men den loyalitet, som de fleste indbyggere i Tonga følte over for deres konge og hans religion – og over for landsbypræsten, som holdt godt øje med sin flok – medførte, at de fleste holdt sig på afstand fra de amerikanske sidste dages hellige.

Missionen blev åbnet igen i 1907. Først voksede den langsomt, hvorefter den voksede eksplosivt til en mægtig gruppe af hellige. Over 30.000 hellige, ti stave, 90 kirker, et dusin skoler, to gymnasier og et tempel vidner om det mirakel, der er så åbenlyst i Tonga i dag og overalt, hvor de hellige fra Tonga er repræsenteret.

Hvorfor er Kirken blevet en så iøjnefaldende faktor i Tonga i dag – ikke alene i antallet af menigheder, men også ved medlemmernes aktivitet og hengivenhed? Hvad forandrede den vanskelige og langsomme mission i Tonga til en af de hurtigst voksende i verden?

Svarene findes i medlemmernes personlige beretninger samt i deres levende vidnesbyrd. Deres beretninger afslører et fælles træk, der er årsagen til en stor del af Kirkens vækst i Tonga – inderlig religiøs tro: Tro til at kæmpe mod elementernes rasen for at udføre Herrens værk; tro til at overvinde egne vaner og fordomme; tro til at stole på, at Herren vil besvare bønner.

KAST BARNET

Et almindeligt tema i mange trosfremmende beretninger fra Tonga er at trodse naturens mægtige kræfter for at udføre Herrens værk. Ved at stole på Gud på vanskelige rejser og under storme til havs har hellige fra Tonga været velsignet med mod til at udføre usædvanlige bedrifter.

Sela Feinga, som nu arbejder ved Polynesian Cultural Center i Laie på Hawaii, mindes, da hun og hendes mand, Ha'unga, tog imod en missionskaldelse i 1965 til at bygge kirker på Tongas forskellige øer. Sammen med deres fem måneder gamle baby, som på det tidspunkt havde høj feber, rejste familien til den fjerntliggende ø Fotuha'a. Fotuha'a består af stejle klippesider omgivet af det oprørte hav.

Rejsende til Fotuha'a overføres fra en motorbåd til en udriggerkano, og derfra svømmer de ind til en klippekant, der skærer sig ud til det dybe vand. De, der ikke kunne svømme, måtte springe ud i de udrakte hænder fra øboere, som stod rede til at gribe bagagen, der kastedes fra kanoen. Sådanne landsætninger er virkelig lumske, fordi de kræver en perfekt koordinering mellem bølgerne, som hæver sig op til klippekanten, hvorpå de falder 5-6 m ned igen. Søster Feinga lærte, at en sådan rejse bogstaveligt talt krævede, at man i tro springer ud i det ukendte:

Den morgen, vi rejste, var barnets feber stadig høj. Små blærer begyndte at komme frem på hele kroppen fra isse til tå. Hun havde mæslinger. Men ingen bønner kunne få min mand til at ændre mening. Jeg svøbte den lille i et tæppe og gik omborg i den lille åbne båd, som ville føre os til Fotuha'a.

Yderst til venstre: Templet i Nuku'alofa, indviet i 1983. _Til venstre:_ For Sela Feinga og hendes mand, Ha'unga, betød deres missionskaldelse en traumatisk, men kort adskillelse fra deres spædbarn (se „Kast barnet"). _Til højre:_ Flere og flere indfødte missionærer, som disse unge mænd, bringer evangeliet til deres eget folk.

Da vi nærmede os øen, så vi i det fjerne, hvordan store klipper og den klippefyldte kyst hævede sig truende. Bølgerne omkring os var enorme. Enkelte af øens beboere var allerede begyndt at samles på klippekanten, hvor de ventede på at modtage os og vores bagage.

Kanoen kom ud for at hente os – en lille udrigger, som blev padlet frem af en ung skolelærer fra øen. Da vi nærmede os klippen, sagde han: „Vi tæller bølgerne, og når der kommer en, som er stor nok til at løfte os op på højde med kanten, må I springe ind på klippen eller kaste jeres bagage til dem, der står derinde."

Jeg var næsten lam af frygt, mens regnen faldt, og vi gled nærmere den farlige landingsplads. Så råbte læreren til min mand: „Gør barnet klart, de vil bede om hende først!"

Næsten omgående kom ordren til min mand fra manden på klippen: „Hej, dig, der holder barnet! Fjern tæppet og tag al barnets tøj af!"

„Det må I ikke," skreg jeg. „Barnet har mæslinger. Vi bør ikke tage alt hendes tøj af."

Vores roer talte strengt til Ha'unga: „Du må tage alt af, fordi du skal kaste barnet ind på land. Du kan ikke risikere, at manden taber hende på klipperne eller i havet på grund af tæppet eller noget løst tøj."

Befalingen lød igen fra klippekanten: „Skynd jer og tag barnets tøj af." Men min stakkels mand kunne slet ikke gøre det. Måske var han nu lige så rædselsslagen, som jeg var.

Den unge skolelærer vred barnet ud af Ha'ungas arme, og på et øjeblik fjernede han hver eneste trevl af hendes tøj bortset fra en lille ble. En bølge kom susende ind og løftede kanoen op, men var ikke helt højt nok. Vi faldt ned, da havet trak sig tilbage. Vi kom op igen op på ryggen af en anden bølge. Stadig ikke højt nok.

Da vi blev løftet på den næste bølge, hørte jeg ordren: „Kast barnet!" Jeg skreg og holdt vejret. Jeg turde ikke se på det. Det næste, jeg hørte, var min mand: „Vær ikke bange mere. Barnet er i sikkerhed."

Men søster Feinga kunne kun være taknemmelig i kort tid, for hun var den næste, der skulle springe. Hysterisk af skræk gik hun glip af den „rigtige" bølge fire gange, hvorpå manden på klippekanten råbte: „Kvinde, ønsker du at se dit barn igen eller ej?" Med en bøn på læberne – „O, Herre, vis nu din kærlighed og hjælp mig for mit stakkels barns skyld" – sprang hun i sikkerhed.

Taukolo Langi foretog også en rejse, der krævede stor tro, mens han var på mission i Ha'apai, med sin hustru, Temalisi. De blev bedt om at forlænge deres mission, så bror Langi kunne tjene som grenspræsident i Felemea. Der begyndte ægteparret at arbejde med de mindre aktive hellige.

En lørdag i 1958 var bror Langi og hans fem-årige søn, Taniela, ude af stand til at vende tilbage til søndagsmøderne i Felemea, efter de havde overværet nogle distriktsmøder i Pangai. Lavvandet tillod, at de kunne krydse revet til Uoleva, men deres ven Sione Moala advarede dem imod så meget som at tænke på at krydse kanalen til Felemea. Havet var så uberegneligt, at ingen både sejlede. Men bror Langi havde kun et i tankerne – at vende tilbage for at præsidere ved søndagsmøderne i Felemea og for at se sin hustru, som var gravid i ottende måned med deres andet barn:

Jeg var fast besluttet på at forsøge at krydse kanalen, og jeg følte, at da jeg var ude i Herrens ærinde, ville vi blive beskyttet. Jeg bad Taniela knæle sammen med mig ved Sione Moales

FOTO PÅ DENNE SIDE: 'ISILELI TUPOU KONGAIKA

udriggerkano og bønfalde vor himmelske Fader om at velsigne vores sejlads. Vi bad, mens de store bølger under stor larm brødes og rullede ind mod stranden.

Jeg skubbede kanoen ud i havet med den lille Taniela siddende lige foran mig. Selv om min tro var stor, så forventede jeg ikke nogen let sejlads gennem de mest oprørte vande, især ikke i en udrigger fra Tonga, som ligger så lavt i vandet.

Men vi kunne lige så godt være fløjet hen over et roligt hav. Vi blev knap nok våde. Vi måtte heller ikke øse vand ud af båden. Vi landede let gennem brændingen og blev overøst af spørgsmål af folk, der var forbløffede ved vores tilsynekomst. Ingen havde forladt Felemea de sidste tre dage, fordi havet havde været så oprørt. Jeg var meget taknemmelig for den åbenlyse velsignelse fra Herren.

Hellige fra Tonga vidner om, at tro på Herrens beskyttelse imod naturens kræfter har reddet dem. Men Tavita Taimani har oplevet, at Herren også beskytter dem, de hellige forsøger at hjælpe. Bror Taimani mindes, at han bragte en syg kvinde til hospitalet i Ha'afeva ombord på en båd med en 15 hk-påhængsmotor midt i en forfærdelig storm med massive bølger. Uden at han vidste det, var benzintanken faldet overbord, da en bølge ramte båden, og slangen til motoren var også væk:

Jeg kan ikke forstå, at jeg ikke lagde mærke til en manglende benzintank og slange, da jeg startede motoren, efter at patienten var kommet ombord. Men motoren startede, og vi krydsede kanalen, mens motoren kæmpede i de kæmpestore bølger, men den spruttede aldrig. Var motoren gået i stå, ville vi have været i en katastrofal situation – vi ville være drevet ud på det åbne hav eller kastet mod et rev.

Først da vi lå sikkert for anker i Ha'afeva, opdagede jeg, at benzintanken ikke var i båden. Vi havde krydset de urolige vande, uden at vores lille påhængsmotor fik tilført benzin. Det er bestemt et eksempel på, hvordan vi bliver beskyttet, når vi tjener Herren.

TRO TIL AT ÆNDRE SIG

Troen blandt de hellige fra Tonga dækker også mindre dramatiske mirakler – som miraklet at kunne overvinde vaner og fordomme og til i tro at ændre sig selv.

Lu'isa Palauni Kongaika beskriver sin mand, Viliami, som en „venlig og godmodig person" og sig selv, tidligere, som „selvrådig og argumenterende og med en tendens til at være påtrængende og dominerende."

På parrets fuldtidsmission i 1946 fik søster Kongaika en drøm, der påvirkede hende meget. Drømmen betød, at hun forstod, at hendes „vane med at skælde ud og tale vredt var blevet en byrde både for min mand og for vores missionering."

I drømmen kom Tongas missionspræsident Emile C. Dunn til mig og sagde, at han ønskede, at jeg ledsagede ham, hans hustru og datter til en særlig konference, hvor Herren selv ville være til stede. Lykkelig gik jeg med dem. Da vi kom frem, så jeg en høj og massiv sten, der var formet som en dør. Det blev vist mig, at Kristus var bag døren, og at han ville se hver enkelt af os til et personligt interview.

Da det blev min tur, gik jeg lykkeligt og med selvtillid ind til mit interview, men Frelseren så strengt på mig og sagde: „O, kvinde med den onde mund. Jeg ønsker ikke at se dig. Du taler så grimt til din mand. Uanset de andre gode egenskaber du må have, så er din konstante plagen og latterliggørelse skandaløs. Gå bort fra mig."

Yderst til venstre: Lu'isa Palauni Kongaikas liv blev dybt berørt af en drøm (se „Tro til at ændre sig"). _Til venstre:_ Som mange af Kirkens medlemmer over hele verden dyrker de hellige fra Tonga deres egne fødevarer bl.a. grøntsager, rodfrugter og frugt. _Til højre:_ Et billede fra 1935 af søstrene i Hjælpeforeningen i Ha'apai distriktet.

Jeg hylede og bad, indtil jeg til sidst blev overladt til min egen sorg. Mine hulk vækkede mig, og jeg bad straks om min mands tilgivelse. Jeg havde været en tyran, en verbal slagsbror, og jeg havde udnyttet hans venlige sindelag. Men nu bønfaldt jeg om hans tilgivelse.

Fra det øjeblik og indtil denne dag har jeg været en anden person over for min mand. Jeg har fået en meget større kærlighed til ham, og jeg er positiv, og jeg støtter ham.

Sione 'Oleli Piutau Tupou har også lært, at personlige og åndelige rejser kan kræve lige så megen tro som fysiske rejser. Sione blev opdraget af forældre, som han kalder „virkelig trofaste medlemmer", men efter deres død kom han væk fra Kirken og blev aktiv i en anden kristen kirke. Men i 1984, efter 46 år, hørte han, at der ville blive vist en anti-mormon film i hans landsby.

Til den fastsatte tid sad jeg i forsamlingshuset og så de andre personer sætte sig for at se filmen. Jeg følte mig meget forarget og nedtrykt over, at en kirke, der findes så meget godt i, skulle angribes offentligt.

Mens jeg nedtrykt sad der, kunne jeg pludselig mærke mine forældres tilstedeværelse. De havde været døde i alle disse år. Jeg brød sammen, kunne ikke kontrollere mine tårer, og jeg overraskede mange ved at rejse mig og gå hjem.

Den nat havde jeg det elendigt, og jeg fik ingen søvn. Den næste morgen havde jeg det endnu værre. Jeg vidste, at jeg havde brug for guddommelig hjælp til at undslippe det mørke, der omgav mig, og jeg indledte en faste, hvori jeg bønfaldt min himmelske Fader om hjælp.

Da jeg afsluttede min faste, kunne jeg mærke en ubeskrivelig lettelse og glæde: Min himmelske Fader havde i mit hjerte givet mig både tilskyndelsen og modet til at vende tilbage til hans kirke, min kirke og min fars og mors kirke.

Om søndagen tog jeg mit bedste tøj på og gik hen til Kirken. De hellige var lige så overraskede over at se mig, som mine tidligere trosfæller var bitre ved at se mig forlade dem. Jeg har deltaget i samtlige kirkemøder siden. Min familie har modtaget så mange velsignelser, siden jeg „genomvendte" mig. Ofte tænker jeg over de mærkelige omstændigheder, som førte mig til alvorligt at tænke på Kirken, det som fik mig til at føle mine afdøde forældres nærværelse, og som gav mig stødet til at søge et vidnesbyrd om sandheden gennem faste og bøn.

HERREN VIL SØRGE FOR OS

Et andet væsentligt element i den tro, man møder i Tonga, er troen til at stole på, at Gud vil sørge for dem – i enhver nødsituation.

Da Saia Paongo var på mission i 1964, ledede han seks missionærer, som boede på den fjerntliggende ø Niua Toputapu. Tit vidste de ikke, hvor deres næste måltid ville komme fra. På en bestemt dag forkyndte de evangeliet i hjemmene i Falehau, mens de fastede. Men de havde ingen mad til at afslutte fasten med. Da missionærerne forlod deres hytte, mærkede ældste Paongo en tydelig tilkendegivelse:

Det var, som nogen sagde til mig: „Bring dine missionærer ned til stranden på bagsiden af øen." Jeg bad min kammerat medbringe et fiskespyd, og vi gik alle hen mod den klippefyldte kyst på Niua Toputapu.

Uheldigvis var det allerede højvande, da vi kom frem. Det var helt umuligt for os at fiske med spyd på revet. Skuffede

satte vi os ned for at hvile, undtagen ældste Fonua, som gik langs med stranden.

Lige med et råbte ældste Fonua, at vi skulle komme og se. Vi styrtede over til ham, og der så vi et vidunderligt syn: En stor og tyk menenga, *eller en dybhavspapegøjefisk, som var strandet af sig selv. Utroligt, den var svømmet helt op på sandet. Næsten en meter lang og 30 cm bred. Det var et festmåltid for os.*

Jeg ved, at denne fisk var beredt til os, og at vor himmelske Fader elsker sultne unge missionærer, selv på små, fjerntliggende øer.

Dr. Salesi Havilis svar på en inderlig bøn kom på operationsstuen i Vava'us hospital. Dr. Havili og hans hustru, Selu, havde sluttet sig til Kirken et år tidligere i 1977 og forberedte sig på at tage til templet. Men han opdagede, at en oplevelse under en operation var en trosprøve, som han måtte klare dagen før han skulle i templet.

Med de begrænsninger der er i udstyret ved et hospital på en lille ø, begyndte to kirurger og dr. Havili (narkoselægen) at operere en ældre mand ved navn Mafi Vakaloa. Da sygeplejersken hviskede til dr. Havili, at hun ikke mere kunne mærke Mafis puls, opdagede dr. Havili, at patienten var død på operationsbor-

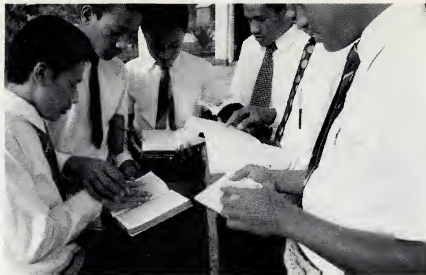

Taukolo Langi og hans søn, Taniela, søgte Herrens beskyttelse, så de kunne vende tilbage til deres hjemø over et stormfuldt hav. Mens store bølger brødes og rullede ind mod stranden, fandt de fred og styrke gennem bøn.

FOTO: WILLIAM FLOYD HOLDMAN

det. I panik undersøgte han igen og igen alt i et forsøg på at finde ud af, hvad der var gået galt. Til sidst begyndte han at bede:

Det var en desperat, men tom bøn i begyndelsen. Trods alt vidste jeg, rent videnskabeligt, at Mafi var død. Og med min begrænsede viden og med vores udstyr, havde jeg nået grænsen for mine muligheder for at forsøge at genoplive ham.

Jeg fortsatte med at bede, anden gang og tredje gang. Skyld og tvivl dominerede mine følelser. Selv om jeg tiggede vor himmelske Fader om at gengive Mafi hans hjerteslag, så var jeg alt for medicinsk opmærksom på, at han var død, og for bange for, at jeg havde forårsaget hans død. Men da jeg bad igen og igen, fik jeg fornemmelsen, at Mafis liv afhang af oprigtigheden i min bøn og min tros kvalitet – at denne krise skulle prøve min tro, næsten dagen før jeg skulle til templet.

Der var gået 18 minutter, siden Mafis hjerte var hørt op med at slå. Jeg bad endnu mere inderligt, ræsonnerede med Herren og lovede, at jeg fuldstændig ville koncentrere mig om hans tjeneste, hvis han ville genoplive denne mand.

Endelig bøjede jeg igen mit hoved og bad med en iver og inderlighed, hvis lige ikke fandtes i de tidligere bønner. Da jeg talte til Herren, undertrykte jeg enhver rest af tvivl og bad, indtil jeg vidste, at når jeg åbnede mine øjne, ville Mafis hjerte begynde at slå.

Mirakuløst skete det. Mafis hjerte begyndte igen at slå efter 25 minutter, hvori det slet ikke havde slået. Jeg var overvældet af glæde og ærefrygt. Næste formiddag fortalte jeg lægerne og sygeplejersken, hvad der var sket. Da jeg gik stuegang på de forskellige afdelinger, blev jeg rørt ved at se Mafis hustru sidde på kanten af sin mands seng. Mafi var meget vågen, velformuleret – og levende.

EN ARV AF TRO

Da Enoch LaVell Manwaring var byggemissionær i Tonga i 1957, tog han nogle af byggemissionærerne med til øen 'Uiha for at bygge en kirke. En lille, ældre kvinde ved navn Vaikato insisterede på at hjælpe til med byggeriet, selv om man anså hende for at være over 100 år gammel. Missionærerne forsøgte at overtale hende til ikke at bære de tunge mursten og løfte spande, men hun nægtede at lade være med at hjælpe dem.

Efterhånden som byggeriet skred frem, henvendte nogle af byggemissionærerne fra Tonga sig til bror Manwaring og spurgte, om han havde fortalt Vaikato om byggeplanerne. Han sagde nej og blev overrasket, da de fortalte ham, at Vaikato allerede vidste, hvordan kirken ville se ud:

Mændene sagde til mig, at hun fortalte arbejderne, præcis hvor klasseværelserne ville være, hvor talerstolen ville stå, og præcis hvordan kirken ville se ud, når den var færdig. Det var forbløffende, hvad hun vidste.

Ved hjælp af en oversætter fandt jeg ud af, at hun, 20 år før Kirkens byggeprogram begyndte i Stillehavsområdet, havde fået en velsignelse af ældste George Albert Smith, der besøgte Tonga. I velsignelsen fortalte han hende, at hvis hun var trofast, ville hun leve længe nok til at se en smuk kirke opført på sin ø – og hun så det fuldstændigt for sig, mens han talte.

De første sidste dages hellige missionærer, som lan dede i Tonga for 100 år siden, må bestemt også have haft deres visioner.

Deres ydmyge indsats, der fejres i år ved 100-års jubilæet, banede med tiden vejen for en levende og

Yderst til venstre: **En typisk sidste dages hellig kirke i Tonga.** ***Til venstre:*** **Kirkens første missionærer ville glædes over at se, hvor meget vore dages missionærer går ind for sagen, når de forbereder sig på at undervise i evangeliet.**
Til højre: **J.E. og Emma Giles (siddende) poserer på dette foto fra 1895 sammen med deres fire børn og tre missionærer (stående).**

voksende medlemsskare. Et symbol på den vækst er det smukke tempel i Nuku'alofa – et passende monument for den tro, der er så åbenlys i de helliges liv i Tonga. ☐

Eric B. Shumway er vicepræsident for academics ved Brigham Young University-Hawaii. Disse beretninger er uddrag fra hans bog, Hellige fra Tonga, En arv af tro, *udgivet af universitetets institut for polynesiske studier for at fejre Kirkens 100-års jubilæum i Tonga.*

Tongas arv: En kristen grundvold

Enhver højtideligholdelse af Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Helliges vækst og position i Tonga i dag må anerkende de mænd og kvinder, som bidrog til at bringe kristendommen til Tonga-øerne. Selv om de ikke vidste noget om genoprettelsen, så var de kristne missionærer, især metodister, *kau fakamelomelo* (de, der gik foran for at berede vejen). De underviste i at bede, oversatte Bibelen og oprettede skoler og menigheder for befolkningen.

Palangi (hvide) protestantiske missionærer forenede sig med missionærer fra Tonga, men de havde svært ved at overvinde den troskab, som indbyggerne nærede over for deres høvdinge.

Der skete en enorm forandring, da høvdingen Taufa'ahau blev døbt som kristen i 1831, hvorefter han indledte en ihærdig kampagne imod den gamle indfødte religion.

Taufa'ahau tog navnet George som sit kristne navn, lærte at læse og var regelmæssigt prædikant i metodistkirken. Han var en intelligent mand med en dominerende fremtoning, og i kirken var han en væsentlig drivkraft. Da han blev *Tu'i Kanokupolu* – konge over hele Tonga – i 1845, svækkede han kraftigt de ikke kristne alliancer, indtil de ikke mere var en trussel.

Metodistkirken var den anerkendte statsreligion indtil 4. januar 1885, hvor kong George oprettede den uafhængige Tongas Frie Kirke. Selv om den stadig var metodistisk i form og lærdomme, så var den uafhængig og varetog sine egne affærer. De sociale, religiøse og politiske efterdønninger fra denne deling, skabte en tilstand af forvirring, religiøs intolerance og vedvarende uvilje.

Det var den tilstand, som de første to sidste dages hellige ældster, Brigham Smoot og Alva Butler, mødte, da de ankom med *S.S. Wainui* den 15. juli 1891. Befolkningen i Tonga længtes efter *melino mo fe'ofo'ofani* (fred og harmoni), hvilket gjorde, at samfundet ikke var interesseret i yderligere forstyrrelse, forandring eller nye religioner.

Selv om religiøse forskelle på den tid var årsag til, at mission lukkede, vendte de sidste dages hellige tilbage, da striden var faldet til ro. De hellige kunne trække på indsatsen fra *kau fakamelomelo* og føre mange, som allerede kendte Kristus, ind til fylden af hans evangelium. ☐

Stephen K. Christiansen

ALDRIG FOR GAMMEL

Han er stærk, har et godt helbred og er fuld af liv. Han går stadig på arbejde hver dag. Han elsker evangeliet. Han er en utrættelig missionær. Og han er 91 år gammel. Lazaro Lucio Rivera del Carpio Marroquins eksempel viser, at uanset hvor gammel man er, bliver man aldrig for gammel til at efterleve Jesu Kristi evangelium.

Bror Rivera blev født den 17. december 1899 i Arequipa i Peru. Han slog sig ned i Cuzco, som ligger godt 600 km sydøst for Lima i Andesbjergenes højder. Beretningen om hans omvendelse og efterfølgende hengivenhed for Kirken viser den tro og de gode gerninger, som karakteriserer denne kirkepioner fra Peru.

„Ligesom Joseph Smith og mange andre søgte jeg efter sandheden i de religiøse sekter," fortæller bror Rivera, „men jeg tilsluttede mig aldrig nogen af dem." Hans søgen sluttede, da han var 67 år gammel.

„Jeg befandt mig i min butik og havde travlt med at arbejde," siger han. „Det var søndag. Min søn Héctor kom ind og fortalte mig: ‚Papá, jeg ved, at du har undersøgt mange kirker, men der er kommet en ny til byen.'

Jeg fortalte ham: ‚Det betyder ikke noget – de er ens alle sammen.'

‚Kom nu,' sagde Héctor. ‚Det er måske den, som du søger efter.'

Måske var Herrens Ånd med ham for at få mig til at gå derhen. Så jeg tog min hat på og fulgtes med Héctor til mødestedet. Der fandt jeg to ældster. Jeg hilste på dem, og de bød mig velkommen. Det var kl. 9:30 eller 10:00 om formiddagen, da møderne begyndte, og jeg blev der til middag. I begyndelsen forstod jeg ikke meget af det, jeg hørte, fordi jeg var mere vant til de religiøse skikke, jeg var vokset op med. Men ved mit andet besøg en uge senere forstod jeg, at jeg havde fundet Jesu Kristi sande kirke, især da ældsterne talte om visdomsordet."

Nu, 24 år efter, giver bror Rivera stadig efterlevelse af visdomsordet meget af æren for sit gode helbred og energi.

„Efter min dåb, mærkede jeg noget ændre sig inden i mig," fortæller han. „Det er hemmeligheden bag mit lange liv."

„Så længe jeg kan huske," siger hans søn Héctor, „har jeg aldrig set min far bryde visdomsordet. Aldrig. Jeg er sikker på, at det er derfor, han er så stærk, og at Herren velsigner ham."

Missionærerne, som mødte bror Rivera i 1967, var de første, der blev sendt til Cuzco – selv om Kirken begyndte at missionere i Peru i 1956 – og han var en af de første, der blev døbt i byen Cuzco. Siden den første kontakt med missionærerne har bror Rivera altid elsket at missionere, og hans begejstring er tydelig, når han taler om det.

„Jeg er sidste dages hellig, så uanset hvor jeg kommer, vil jeg tale om evangeliet," siger han. „Jeg vil ikke spilde tiden. Jeg siger til mine venner: ‚Hvis I ønsker et

bedre liv, at få løst nogle af jeres problemer, så har jeg svaret: Kom til Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige. Kom til vore møder, og bagefter vil missionærerne instruere jer og forberede jer til dåb. Så vil I være lykkelige.' Jeg bliver aldrig træt af at tale om evangeliet. Jeg kunne tale om det dag og nat."

Han *taler* ikke kun om at missionere, har *gør* det. I hans butik i Cuzco hængte han et skilt op, som opfordrede kunderne til at lade sig skrive op til missionærbesøg. Han har også hjulpet familie og venner med at tilslutte sig Kirken og været med til at opbygge deres vidnesbyrd.

„Det har været min gode lykke at være som Peter, en menneskefisker," fortæller han.

Bror Riveras liv i Cuzco repræsenterer en enestående blanding af den gamle og den nye verden i Sydamerika. Han er direkte efterkommer af Nicolas de Rivera Viejo, en spanier som kom til den nye verden sammen med Francisco Pizarro, den spanske conquistador fra det 16. århundrede. Byen Cuzco var på den anden side inkaernes hovedstad, længe før spanierne overhovedet ankom.

I dag anvender bror Rivera gamle færdigheder til at skabe kostbare smykker. Hans teknik og øje for detaljer har tiltrukket kunder fra hele verden, bl.a. lokale og internationale filmstjerner. Men selv om han er blevet tilbudt arbejde andre steder, er han blevet i Cuzco, fordi han føler, at det er der, der er brug for ham.

Kort efter bror Riveras dåb, blev han kaldet som grenspræsident for grenen i Cuzco. I denne stilling har han været redskab til at velsigne medlemmerne. Han mindes en sådan hændelse: „Et nydøbt medlem, Pablo Concha, var arbejdsløs ingeniør, og han besluttede at rejse til Lima for at finde et arbejde. Før han rejste, sagde jeg til ham: ‚Du vil være i Lima i 15 dage, ikke længere. Når du vender tilbage, vil du ikke alene have et job, du vil have fået *to* jobs.' Da bror Concha kom hjem 15 dage senere, var han blevet udnævnt til professor i geologi ved universitetet i Lima og direktør for regeringskontoret for jord- og minedrift."

Bror Rivera giver Herren æren for at lægge ordene i hans mund. „Herren tilskynder sine medlemmer til at sige det, som han ønsker, de siger."

Héctor Rivera beretter, at hans fars tro altid har været en inspiration. „Himlen kunne falde ned, og han vil stadig overvære sine kirkemøder om søndagen. Lige siden han sluttede sig til Kirken, har jeg set min far *løbe* for at udføre sine kaldelser." Selv om han er over 90 år gammel, tjener bror Rivera, der er højpræst, for tiden som stavens leder af slægtshistorie.

En anden egenskab, som beskriver bror Rivera, er hans kærlighed til skrifterne. Ud over visdomsordet er det skrifterne, som han tilskriver sin fornyede vitalitet og energi. „Jeg forsøger at læse i skrifterne hver dag," udtaler han. „Selv med mine mange år har jeg stadig meget at lære, så jeg bliver ved med at studere og sætte mig ind i Jesu Kristi evangelium. Jeg ønsker at blive lidt bedre hver dag."

Héctor fortæller, at han ser sin far læse i skrifterne hele tiden. „Om morgenen, når jeg vågner, ser jeg ham læse i Mormons Bog, Kirkens blade og andre kirkebøger. Når jeg så går i seng om aftenen, ser jeg ham igen på sit værelse læsende det samme. Hver gang jeg ser det, forundres jeg. Da jeg så, hvor meget han elskede skrifterne, begyndte jeg selv at læse i Mormons Bog."

Skrifterne har hjulpet bror Rivera med at forblive lige så ung indvendig, som han virker i det ydre. Et af hans yndlingsskriftsteder minder ham faktisk om, at „lære visdom i din ungdom; ja, lær i din ungdom at holde Guds bud" (Alma 37:35).

„Hvilke skønne ord!" siger han. „De er et eksempel for os på, hvordan vi bør følge retfærdighedens vej."

På trods af sin store indsats og motivation, erkender bror Rivera, hvad den virkelige kilde til hans velsignelser er. „Mange beunder min alder, men det er Gud, som giver mig liv," siger han. „Uden ham, er vi intet."

Hvad har bror Rivera fået ud af at efterleve evangeliet?

„Jeg er meget lykkelig, lykkeligere end hvis jeg havde fået alt guld i hele verden. Det er, hvad livet drejer sig om – at tjene Gud og tjene andre. Evangeliet er noget meget smukt." □

„Stormen på søen", af Ted Henninger

„Det blev et voldsomt uvejr ude på søen . . . Og (disciplene) . . . vækkede ham og sagde: ‚Herre, frels os! vi går under.' . . . Så rejste han sig og truede ad storm og sø, og det blev helt blikstille" (Matt. 8:24–26).

Disse sidste dages missionærer fra Tonga bygger på en grundvold af 100 års missionering på deres øer. Se „Hellige fra Tonga: En arv af tro", side 36.

PBMA9108DA

91988 110
DANISH